

POSTNINA PLACANA V GOTOVINI

ILUSTRACIJA

12
II

*Epiber
Zhu*

Lepi zobje

SARGOV'S KALODONT
F.A. SARGOV

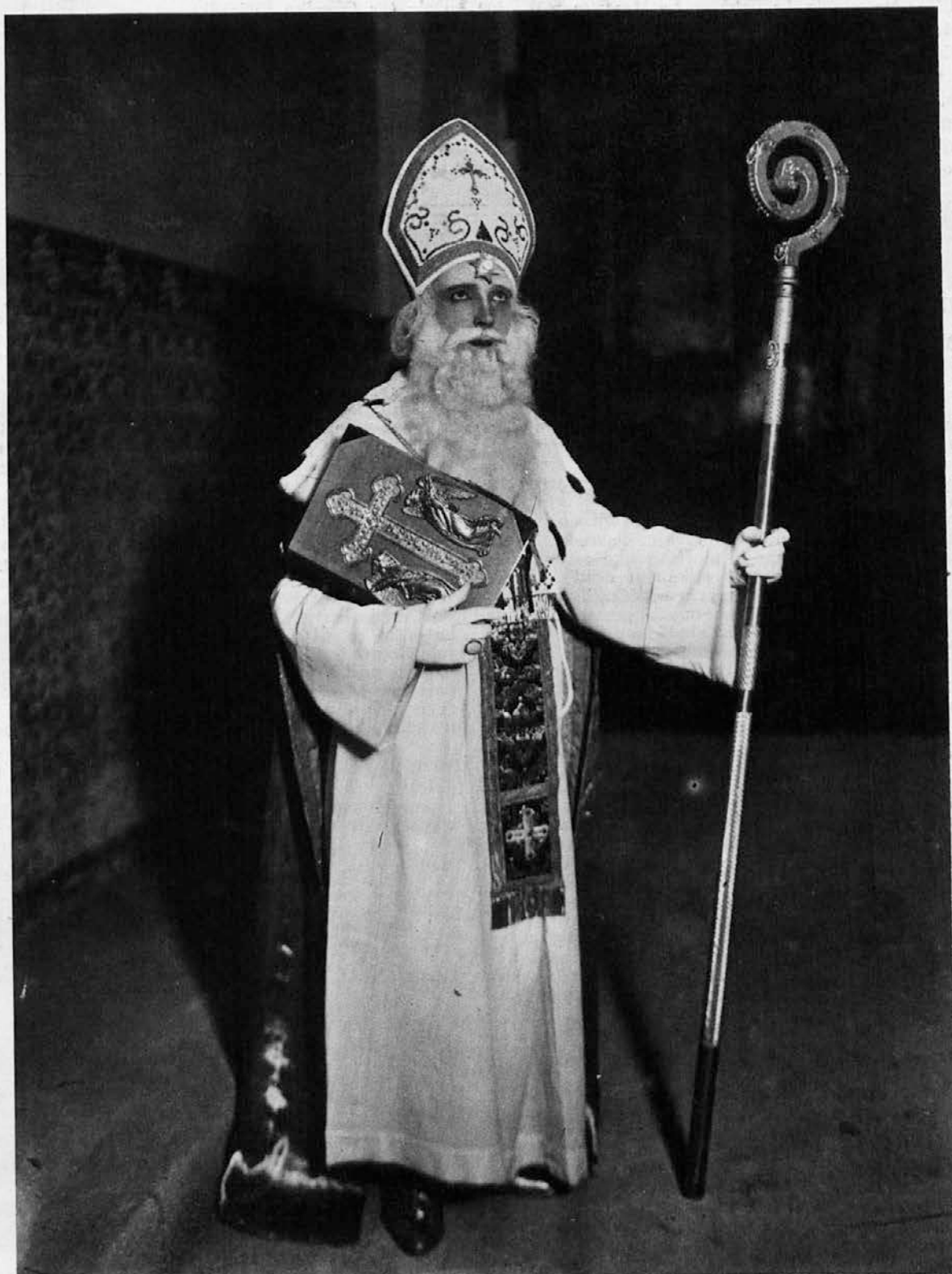
KALODONT

Sargov *Kalodont*

ILUSTRACIJA

ŠTEV. 12. + 1930 + LETO II.

NAROČNINA € LETNO 12 ŠTEVILK 100 DIN € POLLETNO 6 ŠTEVILK 55 DIN € POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 DIN
INOZEMSTVO LETNO 120 DIN € AMERIKA 3 DOL. € LJUBLJANA, KOPITARJEVA 6 € TELEF. 2549 € ČEK. RAČ. 12.587

Sveti Miklavž z dolgo sivo brado in bogatimi darovi

Foto »Ilustracija«

Sv. Miklavž	397	Sodobni moderni detektiv	420
Lyonska zabavnika Coquard pred jaslicami (B. Orel)	398	Iščemo Atlantido!	421
Kako praznujejo Božič po svetu	400	Startajoče žene (Wierzyński - Fr. Vodnik)	422
Božični večer	401	Iz prazgodovine nogometa (M. Celar)	423
Rojstvo Gospodovo v umetnosti	402	Naši otroci	424
J. Zorman	403	Pozdrav »Ilustraciji!«	425
Pravljica z božičnega drevesa	404	Slovenci v Parizu (D. Zelen)	426
Ministrski predsednik g. Živković v Sloveniji	405	»Sarajevo!« (B. Magajna)	427
Doma	405	Slovenci na Poljskem (T. Debeljak)	428
Volk (Ing. V. Koprivnik)	406	Fotoamater: Moja prva fotografija (A. J.)	430
Iz gledališča: Moč usode, La Bohème, La Mascotte	408, 409	Dolg čas (Veselko Pičirad)	430
O Mascotti (B. Kreft)	410	Iz vsega sveta	432, 433
Iz Rogaške Slatine	412	Hrabroslav Volarič	434
Film: O filmskem obrazu. Filmska anketa. Gdčna Lu- bejeva, Richard Tauber	414, 415	Oktavo više...!	435
Če gledam izložbena okna naših knjigarn	416	Moda	436
Nove knjige	417		
Tigrovo oko (A. Mills)	418		

Naslovna slika na ovitku:
Fr. Stiplovšek: Pozimi (pastel).

Lyonska zabavnika Coquard plešeta pred božičnimi jaslicami

Boris Orel

Ljudstvo se že od nekdaj ni zadovoljilo samo s slikami priljudnih dogodkov iz sv. pisma, zgodovine ali narodne pesmi. Z podzvestno nagonostjo je stremelo, da ugleda te dogodke v živem, oprijemljivejšem predstavljanju. V toku teh teženj so bile lepe pridobitve plastike močno dobrodošle. Modelirstvo, primitivno kiparstvo, rezbarstvo, krojenje itd., povzročajo, da osebe, živali, drevesa, hiše stopajo iz slike v ploščate like ali v polno plastiko vseh treh dimenzij ob slikanem ozadju in na ospredju reliefno predstavljenega zemljišča. Ta iz različnih območij upodablajoče umetnosti nanosena oblika se po M. v. Boehnu imenuje »živa slika« in je ukvirena v posebno poglavje lutkovnih iger. In taka mnogoštevilna priredba nepremičnih lutk ali figur so poleg svinčenih vojakov in namiznega okrasja — božične jaslice.

Božične jaslice v obliki »živih slik« so živo in verno ponazorjen dogodek iz sv. pisma, ki govori o rojstvu Jezusa Kristusa. V svoji statični negibnosti so to sveta tihoožitja, v katerih je dobršen svet tradicionalne božične poezije. V obliki oživljanja figur, v obliki samogibov pa božične jaslice ožarja skrivnostna fantastika. Fantastika srednjeveških cerkvenih samogibov, fantastika čudežnega križa Abbeya Boxleya, fantastika čudovitih mehanizmov španskih svetih podob in požrešnih Rabalais-jevih živali. Božične jaslice v tej obliki prehajajo ponekod v lutkovne igre, v katere navzven obrnjeni Evropec vpleta komične nastope (!) Torej: mistični moment, ki ga Orientalec potegne v transcendentalnost, nenadoma preskoči, da stopnjuje komični in groteskni element. Zabavnik Coquard plešeta pred božičnimi jaslicami.

Božične jaslice govorijo tudi o močnem verskem čuvstvu, ki se v svoji živosti trdno oprijemlje sedanjosti, potem pa so važni in zanimivi dokumenti za poznavanje ljudskega življenja v davniini. Stare so kot praznovanje božiča, ki ga l. 354 uvaja papež Liberij. Stara cerkev je posebno ljubila postavljanje božičnih jaslic, ki so na preprosto ljudstvo pa tudi na izobraženstvo mnogo močnejše učinkovale kot sveta maša ali pridiga. Božične jaslice — napol igrača, napol molitveni predmet — imajo svojo domovino v Italiji in sicer v Neaplju, kjer so jih najbogatejše in najdragocenejše izoblikovali. Najstarejše poročilo o napolitanskih jaslicah je iz l. 1478. Takrat je neki Jacconello Pepe naročil podobarjema Pietru in Giovanniju Almannu, da izdelata jaslice za njegovo družinsko kapelo. Izkaz nardobno določa: sv. Marijo s krono, sv. Jožefa, Jezuščka,

11 angelov, 2 preroka, 3 pastirje, 12 ovac, 2 psa, 4 drevesa, vole in osla. Osemnajsto stoletje — stoletje porcelanske plastike — začrta višek božičnih jaslic. »Igralski temperament, umetniška nadarjenost, pobožnjaštvo, fantazija — so ustvarili presenetljiva dela.« (G. Sammartino, D. A. Vaccaro, Mosca, M. Bottiglieri!!) Glave jasličnih figur so bile iz terakote, oči iz stekla, roke in noge iz lesa, obleke pa iz pristnega blaga. Betlehemski sejem, ki se je baje vršil ob Kristusovem rojstvu, je galerijo obilno pomnožil s figurami. Ob jaslicah se naenkrat pojavljajo: kmetje, trgovci, rokodelci, krčmarji, prosjaki, otroci, domače in eksotične živali, živila, godbeni inštrumenti, zlate posode itd. Predstavljalnost je močno raztegnjena z nastopom sv. Treh kraljev in njihovega spremstva. Vsa ta množica figur pa je postavljena v 18. stoletje, v sam Neapelj, tako da so bile jaslice potem resnično in verno ogledalo tedanjega ljudskega življenja. Božične jaslice so bile tedaj v Neaplju nekaj šport, moda, kateri so se vsi klanjali. Od kralja pa do siromašnega bosjaka iz pristanišča. Medtem ko vzdajejo živost in barvitost napolitanskim jaslicam ljudske scene, katerih prenatrpanost je odvrnila pozornost od glavnega dogodka, rojstva Jezusa Kristusa, so sicilske uresničenje grozotnosti. Kajti v območje jaslic urejajo Sicilci betlehemski umor otrok.

V 16. stoletju se jaslice razširjajo predvsem po alpskih deželah. (Švica, Bavarska, Tirolska, Stajerska itd.) Niso uspevale samo radi velikega katoliškega duha teh dežel, ampak tudi radi udomačenega rezbarstva.

L. 1607 so že monakovski jezuitje postavili jaslice v svoji cerkvi. In tudi drugod so se takoj priljubile in zelo

Sveti Trije Kralji pri Gospodu (Marijonetno gledališče v Münchenu)

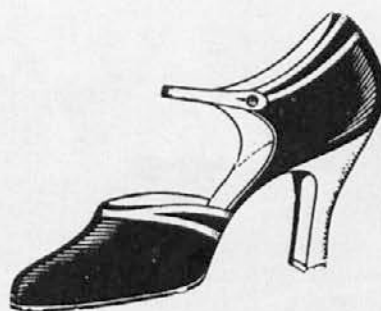
Vzorec 9775-03 Din 129.—
Čevlji za ples iz črnega atlasa.
Isti lakasti Din 169.—

Vzorec 7837-121 Din 249.—
Moški lakasti polčevlji za ples,
izredno udobni. Morajo biti v gar-
derobi vsakega odličnega gospoda

ZA PLES Če hočete uga-
jati na plesu,
če hočete zares uživati opojno glas-
bo, potem si nabavite naše plesne
čevlje. Cena jim je nizka, eleganca
nenadkriljiva, s svojo udobnostjo
Vam jamčijo posebni uspeh

Bata

Vzorec 5485-22 Din 149.—
Lepi čevlji iz črnega atlasa
ali krepdešina bodo povečali
dražest Vaše toalete

Vzorec 9715-03 Din 129.—
Za ples samo naše bele ali črne
čevlje iz atlasa. Bele pobar-
vamo, kakor zahtevate
Isti lakasti Din 169.—

Vzorec 4837-00 Din 169.—
Moški plesni polčevlji, lahni
in elastični. Ker so ceneni, si
jih more vsakdo nabaviti

ponarodele. Svoja ravninska tla so izgubljale ter rastle v »hrib«, ki je dal več prostora za figure in hiše. Seveda, po umetniškem predstavljanju in velikolepiju se nemške jaslice ne morejo primerjati z italijanskimi. Imele so pa pred italijanskimi le v nekem oziru prednost. Bile so srčna zadeva ljudstva. Naivni alpski človek je ustvaril z jaslicami — ljudsko umetnost. In vsako leto so zimski večeri minevali v pridvignem delu in rezbarjenju. Prave jaslice namreč niso bile nikoli izgotovljene, vedno se je našel nov način olepšave.

Kopičenje arhitektonskih motivov je prav tako značilno za tirolske jaslice kot prenatrpanost figur. Grad v slogu italijanske renesanse dela družbo alpski tirolski vasiči. Svojevrstna »baročna« dekorativnost! V 19. stoletju se preobrazijo jaslice v enostavno obliko. Rezbarjem in izdelovalcem jaslic ne služi več za vzor baročna plastika, ampak istodobno religiozno slikarstvo s svojo brezkrvnostjo. Število figur upada in kar jih ostaja, je njihov prostor glede na dogodek v jaslicah natančno določen. Na mesto osebnega slikanja stopa splošen vzorec, fantastična baročna pokrajina se enostavno umakne prostoru, ki stremi po videzu resničnosti.

Ko privzemajo nemške jaslice formo lutkovnih samogibov¹, je pravi izraz jaslic okrnjen, glavni dogodek pa docela zatemnjen. Jaslice s samogibnimi figurami so še svojevrstno lutkovno gledališče. V Aachenu je izraz »Kripche« pomenil lutkovno igro. Na Poljskem so hodili okrog otroci z »Schopo«, malim zabojem z jaslicami, pred katerimi so plesale različne lutke. Zelo pa so bile razširjene samogibne jaslice na Francoskem. Marseille in Lyon sta celo gojila lutkovno igro »Božične jaslice«, ki se nepremičnim »živim slikam« Italije in Nemčije močno od-
tjuje. M. v. Boehn smatra te jaslice za preostanek starih srednjeveških iger, s katerimi jih je vezala tale posebnost: po tekstu razpusti komične nastope v govorici preproste-
ga ljudstva. Oče in mati Coquard se pome-
šata med pastirje in jih zabavata v lyon-
skem narečju. Jaslice vidno prehajajo v lutkovni
teater. Toda šele l. 1925 monakovskemu gledališču »Mario-

nettentheater Münchener Künstler« se posreči na tej raz-
vojni stopnji ustvariti lepo in oblikovno dovršeno lutkovno
igro »Božične jaslice«. Ta igra hoče nekaj več, ne samo
zabavati in ugajati ljudstvu. Paul Braun, umetniški vodja
monakovskega gledališča, je dogodbo o Kristusovem roj-
stvu po starih motivih na novo vzvočil in jo podal v šestih
slikah, katerih božična ubranost je dejanje na pozornici
čudovito razblazila. Bavarsko narečje pastirjev se izliva
v otajno lepoto angelskega petja. Ekspresionizem lutk, ki
jih je izstružil Wackerle, pa je dejanje na pozornici tako
rekoč pantomimično pospešilo.

*

Umetnost in znanost sta se začeli zanimati za jaslice
tedaj, ko so jih začeli zbirati muzeji in ko postajajo važen
etnološki objekt. V novejšem času so nastale posebne šole
za izdelavo jaslic in vršile so se tudi razstave, ki pokazu-
jejo razvoj te zanimive panoge ljudske lutkovne umetnosti.

Viri: M. v. Boehn: Die Puppenspiele; Mühlmann:
Alpenländische Weihnachtsskripen; Wolf: Das Krippen-
spiel des Marionettentheaters Münchener Künstler. (Die
Kunst.)

Proti rdečim rokam

razpokani in nelepi barvi kože se z uspehom uporablja snežnobela in
maščob prosta krema »Leodor«, ki daje rokam in obrazu ono belino,
katero si vsaka odlična dama želi. Posebna prednost kreme »Leodor«
je v tem, da izvrstno hladi srbečo kožo in je obenem odlična podlaga
za puder. Trajni vonj kreme »Leodor« je podoben onemu, ki prihaja
iz šopka v rosnem pomladnem jutru utrpanih vijolic in šmarnic, brez
onega slabega mošusovega vonja, ki odbija odlične ljudi. Cena veliki
tubi Din 14.50, mali tubi Din 9.—. V učinkovanju jo podkrepi Leodor-
toaletno milo, cena komadu Din 8.—. Dobiva se povsod, kjer prodajajo
Chlorodont-proizvode. Pošljite nam ta oglas kot tiskovino (omotane
zalepiti) in dobili boste brezplačno eno poskusno tubo za večkratno
uporabo. — Tvornice Zlatorog, oddelek Chlorodont — Maribor 115.

¹ Tudi po Slovenskem so bili taki samogibi razstavljeni
(n. pr. na Igu).

Ob
jaslicah

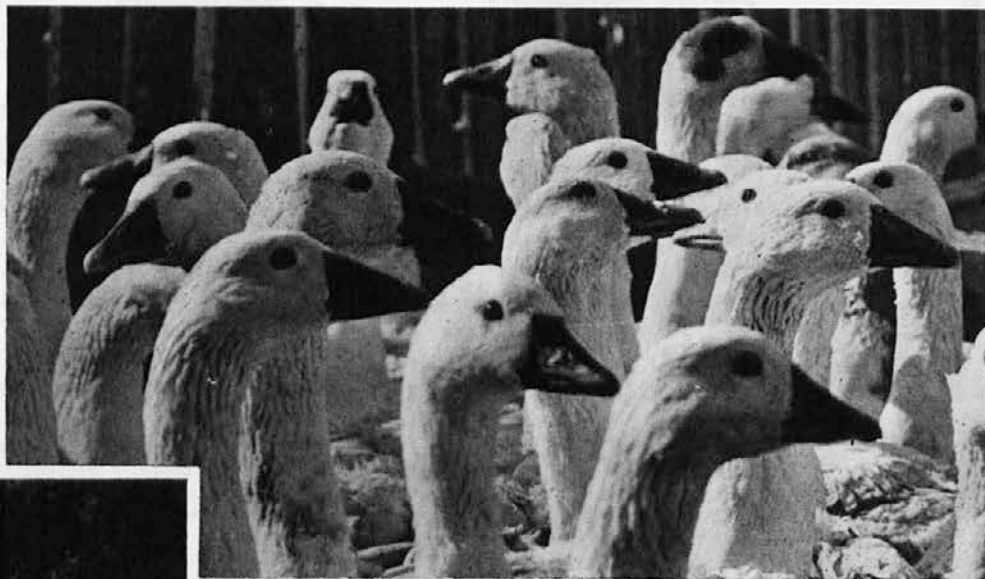
na
sveti večer

Ob vseh modernih prometnih sredstvih hodijo Miklavži še vedno po starodavni, preizkušeni poti skozi dimnik k otrokom

Desno: Zbirka gosi za kosilo na Sveti dan

Kako praznujejo Božič po svetu...

Pp.

Spojevrsten božični običaj je v napadi v nekaterih okrožjih na Angleškem. Izvor tega običaja ni znan. Možje, našemljeni z različnimi trakovi, pojó pred gospodarjevo hišo božične pesmi

Desno: Sveta noč! Starodavni angleški običaj; zbor pevcev poje božične pesmi

Božični večer na raznih krajih sveta . . .

Prizgano božično drevo na cesti v Oslu, glavnem mestu Norveške

Na Norveškem izobesijo po starem običaju božične snope za ptice; ne le na kmetih, ampak tudi v mestih

Ljudi v Ljubljani je bilo prizgano božično drevesce, na Marijinem trgu pod Prešernovim spomenikom za opozorilo, da daruje, kdor more kaj za one, ki nimajo

Foto ilustracija:

Znameniti zbor dečkov v Thomasovi škofjski cerkvi v New Yorku na sveti večer. Dečki so se postavili v obliki križa in pojo božične pesmi

Božič v Wall-streetu v New Yorku. Na desni borza, pred njo božično drevesce in godba, ki igra božične komade

Božiček pri Eskimih, v mrzlih pokrajinah prav na severu zemlje

Rojstvo Gospodovo v umetnosti

Neznan, umetnik XV. stoletja. Na Vrzdencu

Rojstvo Gospoda, ta v umetnosti na toliko različnih in bogatih načinov upodabljeni predmet, kjer je slikar lahko razvil vse znanje in moč svoje fantazije, je v globoki romanski dobi, to je v enajstem ali dvanajstem stoletju, kakor priča risba z Vrzdencu, preprost dogodek. V bistvu to tudi ni dogodek, kajti nič se ni zgodilo tu, o čemer bi bili upravičeni tako reči: Rojstvo Gospoda, nego je tu upodobljena resnica, simbol, cerkveni nauk o rojstvu Zveličarja. To je prav v duhu srednjega veka in njegove visoke kulture ter njegove predmetne skromnosti in miselne globine in bogastva. Je to simbolično rojstvo, ki si ga zamoremo zamišljati samo v duhu in ki ima važnost tudi le kot idealen člen vere in pomoč notranjega življenja. Nobenega bogastva ni na

Rojstvo Gospodovo (Slika na steklo)

sliki nobenih slikarskih umetnosti, nego je samo preprosta risba in upodobitev. Vprav nasprotno nam pa predstavlja slika Rojstvo, ki jo je izdelal naš slikar Layer. Mi moremo reči, da je ta slika zgrajena na izkustvih, katere je nabrala evropska in naša umetnost tekom romanske dobi sledečih dob gotike, renesanse in baroka, sinteza vseh novih pogledov in sprememb, ki so se v teku stoletij s predmetom gojile. Rojstvo je postalo zemsko resničen, verjeten in upodabljan dogodek — in tako ga je slikala vsa renesansa — a to rojstvo se dogaja v nebesih, v prisotnosti nebeških prebivalcev in v nebeških prostorih, kamor ga je premaknila baročna umetniška fantazija. Našemu Layerju tu ni bilo potreba dovolj novega iznajti, on je morda samo nekoliko spremenil odlične ljudi in dogodek v bolj človeške pojave.

O renesansi je bilo to rojstvo pojmovano v zmislu človeške in zemske pomembnosti, n. pr. nam slika Sv. Treh Kraljev od Sv. Primoža nad Kamnikom predločuje ta reprezentativni značaj v poklonu in sprejemu sv. treh kraljev. Ena najznačilnejših podob tistega časa je gotovo freska Gozzolijeva v Mantovi, ki ne more nehati z naštevanjem, kakšni imenitniki vse prihajajo v spremstvu sv. treh kraljev gledat odrešenika. Kasneje se je ta pompozni način kot povsod tudi tu umaknil idiličnejšemu in svejšemu, bolj hieratičnemu. Naša slika na steklo nam pa n. pr. predstavlja, kako je upodabljal ta predmet samouki slikar iz naroda, ljudski umetnik. Ta se je v preproščini motiva in razpoloženja držal točno besedila, naslikal lepo štalico in obe živali in s svojim delom ni ogrel le svojih sovaščanov, nego ogreva tudi nas.

L. Layer: Rojstvo Gospodovo (olje)

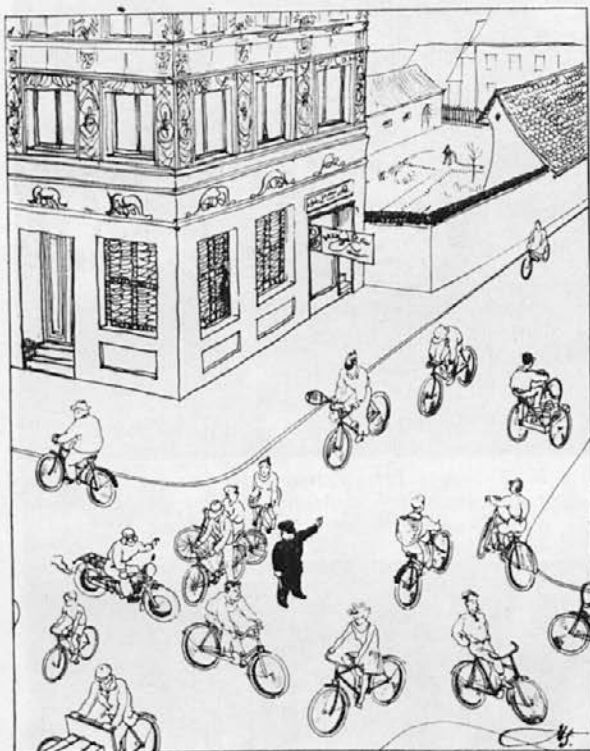

Sv. Trije Kralji. Freska pri Sv. Primožu nad Kamnikom

„Pri izpremenljivem vremenu“

so prehlajenja na dnevnem redu. Čim začnete kuriti, je nahod že tu. Zato čimprej kupite Forman! Forman je najboljše in najenostavnejše sredstvo proti nahodu.

M. Š.: Promet v Ljubljani, kakor je bil

Promet v Ljubljani, kakor bo

Najlepše
darilo
za Božič
in
Novo leto
sta oba
letnika
reprezen-
tativne
slovenske
revije
»Ilustra-
cija«
1929 - 1930

Uprava
revije
»Ilustracija«
Ljubljana
Kopitarjeva
ulica 6 l.
ima
še nekaj
letnikov
v zalogi

Jože Zorman

25letnico svojega gledališkega delovanja je slavil v decembru t. l. g. Jože Zorman, dolgoletni solist opere v Ljubljani, sedaj član zagrebške opere. Zelo pestra je pot njegovega gledališkega življenja in bohemstva. Rodil se je leta 1888. v Hotemožah pri Preddvoru. Leta 1903. je obesil šolo na klin, ker ga je mikalo gledališče. Zdaj se je začela njegova pot, ki ga je vedla iz Ljubljane v Nemčijo in Rusijo. Od leta 1918. je bil v Ljubljani nekaj časa, l. 1923. v Celju in od leta 1924. dalje v Zagrebu. Ljubi predvsem komične bufopartije.

Jože Zorman

»ILUSTRACIJA«

Z današnjo številko zaključuje »Ilustracija« svoj drugi letnik. Iz krogov naših naročnikov in bralcev smo prejeli toliko priznanj, da je odveč poudariti, da so bili čitatelji zadovoljni in da je uredništvo izpolnilo svoje obljube. Prosimo vse čitatelje, da nam ostanejo zvesti in da nam pridobivajo še nove naročnike.

Zaradi velike zaposlenosti sem bil prisiljen, da odložim uredništvo »Ilustracije«. Vsem prijateljem in sotrudnikom se za njih delo in podporo iskreno zahvaljujem.

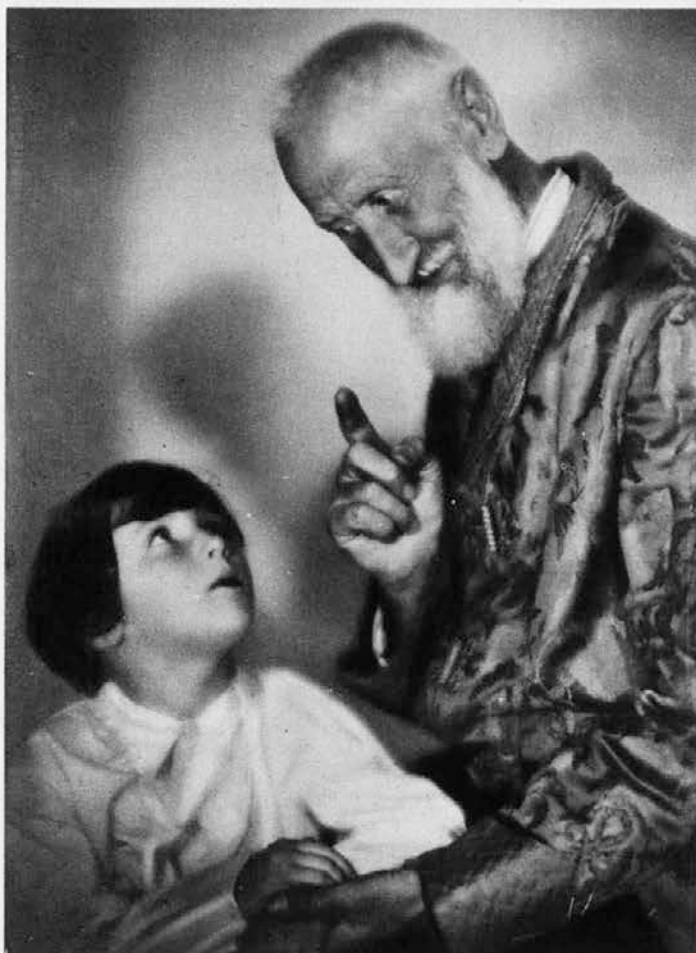
Narte Velikonja.

Rešitev uganke iz 5. številke:

POMLADNA PESEM.

- 1—7 Medved, Pomladanska.
- 8—11 Jenko, Pomladi (1. kitica).
- 12—15 Murn, Enaka.
- 16—19 Aškerc.
- 20—23 Levstik, Spomladi.
- 24—27 Jenko, Pomladi (2. kitica).
- 28—31 Gregorčič, Aj, prišla je znova v deželo pomlad (v. 1, 6, 7, 8).
- 32—37 Zupančič, Zgrabi pomlad!
- 38, 39 Zupančič, Ni še pomladi (v. 13, 14, Mlada pota).
- 40, 41 Medved, Pomladi (2. pesem, v. 11, 12).

Rešitev smo prejeli 11. Izžreban je bil za nagrado dijak M. B. iz Maribora.

1. Svojemu vnuku pripoveduje stari papa tole pravljico o Janezku in Liziki:

2. Janezek je imel debelo Liziko zelo rad, ker je mislil, da je njeno srce prav tako veliko in dobro, kakor je bila debela

3. Tedaj pa je priletel čarobni ptič in je pregriznil nit, na kateri je visela Lizika —

Manassé, Wien

Pravljica z božičnega drevesa

4. Debela Lizika se je razletela na sto koščkov in Janezek je ves presenečen opazil, da ni imela srca, temveč le lepo obleko

Sprejem generala Živkovića na kolodvoru

Desno: Sprevod z ministrskim predsednikom g. Živkovičem po Miklošičevi cesti Foto C. Böhm

Ministrski predsednik general Živković v Sloveniji

Foto
»Ilustracija«

Spomenik naše zahvale Franciji v Beogradu, delo odličnega jugoslovenskega kiparja I. Meštrovića

Spomenik je delo največjega jugoslov. kiparja Ivana Meštrovića. Ulivanje figure v bronu je bilo izvršeno po starem italijanskem načinu, kakor so bili uliti njegovi Indijanci v Čikagu in Grgur Ninski v Splitu. Tehnično delo je vzelo tri mesece časa, figura je bila ulita v livnici Umetniške akademije v Zagrebu, čije rektor je Meštrović. Ulival je Franjo Antolić, cizeliranje in sestavljanje komadov je vršil Emil Jungman. Delo form iz gipsa: Bubanj. Relievi iz kamna: Meštrovićeva učenca Augustinovič in Kršelič.

DOMA Umrlima velikima igralcema Borštniku in Verovšku je ljubljansko »Udruženje igralcev« postavilo lep nagrobni spomenik. Med govorom prof. Šesta. — Od leve na desno: Danilo, Golia, Župančič, Hubad, Danilova, Finžgar, Nučič, Drenovec itd.

Foto L. Böhm

Volk

Ing. Vojko Koprivnik

Bilo je leta 1917. v okupirani Srbiji v Smederevski Palanki. V mesecu februarju je bil zapadel tako visok sneg, kakor ga Šumadija že davno ni videla. Ležal je meter na debelo in mraz je bil pritisnil, da so se vsi ljudje držali svojih toplih ognjišč. Nikdo od mraza ni smel na prosto.

Bilo je v nedeljo popoldne, popušil sem svojo cigareto in popil turško črno kavo. Ležal sem na pirot-skem divanu, gledal lisičja krzna, ki sem jih osušena poobesal mesto slik...

Nisem vedel, kaj početi. Knjige, ki sem jih imel, sem bil vse že prečital dva- in trikrat. Novih časnikov ni bilo, ker je bil sneg zasul progo, in vlaka že tri dni ni bilo skozi Palanko, to malo mestice v srcu bele zasnežene Šumadije. V časnikih nič kot zmage, zmage, a v vojski in po hišah nič hrane, samo črni kruh... — Moj dom, zelene gorice in črčki Štajerske so mi bili tako daleč, tako silno daleč. Kakor da iz puščav Kavkaza ali Sibira mislim na svojo domovino. Domotožje je potrkalo na srce...

Vstal sem in stopil k oknu. V zimskem solncu so se bleščali beli grebeni južnih hribov, krog Vodic in Pridvorice. Dalje proti Topoli in Rudniku je bilo vse v beli megli...

»Franček,« pozval sem svojega purša.

»Melde gehorsamst, kaj želiš?«

»Franček, zapreži! Pojdeva v Azanjo.«

»Gospod Oberleutnant, frdaman je mraz.«

»Nič za to, Franček!«

»Melde gehorsamst, bova vzela puško?«

»Trocevko.«

Tako je odšel. Oba sva se dobro otoplila, sedla v čez, visok dvokolni voziček, ki je v Šumadiji v navadi, ter oddrdrala v snežno ravnino proti Azanji. Sank ni bilo, in kolesa so škripala po zvoženem snegu...

Azanja je največje srbsko selo. Ima 12 tisoč kmetijskih prebivalcev in leži sredi visoke planote med Palanko in Mladenovcem. Tam so bile takrat v lepi, sočasno zgrajeni šoli tri učiteljice Hrvatice. Plava, črna in kostanjeva. Tudi one daleko od svojih staršev, daleč od domačih hiš. Tja smo se zatekali jugoslovanski oficirji na čaj, če je domotožje ali kaka druga nejevolja pritisnila na dušo.

Ko je voziček pridrdral na šolsko dvorišče, so vse tri glavice, plava, črna in kostanjeva, bile na oknu, in njih zdrava in vesela lica so sijala rožno skozi šipe. Zvonki smeh je zazvenel skozi dolge mračne hodnike, ki so sicer tako tožno in mrko molčali...

Sprejem je bil kot v bajki. Junak iz snega, med tri nežne kraljčine (princesice v zakletem gradu). — Občevanje z meščanstvom jim je bilo strogo zabranjeno in tako so željno čakale ves teden, šest dolgih zimskih dni na posete v nedeljo. Tudi moj Franček je bil objekt izredne pazljivosti. Seveda, tudi on je bil v uniformi.

Takoj nam je bil serviran čaj, malo sladkorja in brez ruma; in krožnik keksov, v njem duh po Verpflegsmagazinu, ali, kakor bi danes rekli, na »Ubojno slagališče«. In vendar je bilo vse tako skrbno pripravljeno, z belimi prti in vezerimi servijetami, in se tako od srca ponujeno, da je vsakogar razveselilo to gnezdece v Azanjski šoli, v tistem težkem času, ko so topovi bobneli pred Solunom, v Karpatih in na Soči.

Gitara je morala s stene, z dolgimi pestrimi pantljikami, in brez dolgega citranja so zadonele v beli šoli vesele in složne melodije slovenskih narodnih pesmi, ki so jih gospice iz Hrvatske znale, kakor da so vse izšolane v ljubljanski »Mladiki«. Prinesle so steklenice s sladkim šumadijskim cvičkom, z »ružico«, postregle s kajmakom, srbskim maslecem, in govori in piši, pravi, beli pšenični kruh. To je

bil znak, da zveze z meščanstvom niso bile popolnoma prekinjene.

Tako je minil čas veselo, v razgovoru, šali in petju — in naenkrat je ura na steni izbila polnoč. Čas za vrnitev.

»Franček, pojdiva!«

»Melde gehorsamst,« in Franček je odšel, da pripravi voziček. Odpevala se je še pesmica z gitaro... »Tamo... daleko... daleko kraj morá...«, bele ročice so posegle v rokó, vse tri naenkrat, in naš trdi vojaški korak je odjeknil skozi temne koridore...

Bil je silen mraz. V nosnicah se je delal led, če si zadihal skozi usta, so te zaskaleli zobje. Bilo je 20 stopinj pod ničlo.

»Zdaj se pa le zavijva, Franček! Imaš puško?«

Gori se je odprlo okno in trije glaski so zaklicali: »Ne idite v noč! Ostanite tu! Vojska je! Bomo že nekako uredile!« Ali mi trdo, junaški: »Drugokrat! Moramo! Zbogom!«

Pozdravljamo, salutiramo, in konj je potegnil čez dvorišče, na cesto in v belo noč... Mrzla sapa je rezala v nos in ušesa. Najin dih je bil gosta megla, kakor da pušiva. Skozi vas sva vozila počasi. Bilo je vse tiho in temno, nobena lučca ni brlela. Debel sneg je visel s streh kmečkih hiš, ki so se zdele kot zakopane v bele blazine. Iz dimnika je mestoma vstajal debel in svetel dim, v katerem so se lovile iskre. Tupatam je zatulil kak ovčarski pes v tiho noč, da ga je bilo strašno čuti.

Ko sva pustila za sabo zadnje hiše in dospela na visoko planoto, je bila vsa pokrita z mlečno svetlobo. Sijal je mesec. Vse je bilo belo. Vsa debela in vse veje dreves in grmovja so bile pokrite z ivjem, tako da ni bilo videti ničesar temnega v vsej širini narave. Mraz je bil in tišina; samo topot našega konja in tok koles po zmrzlem snegu je škripal skozi noč...

»Gospod Oberleutnant, melde gehorsamst, ali ne bi malo postali?« oglasil se je Franček.

»Dobro, daj mi vajeti.«

In Franček, toplo zavil in okrogel kakor medved, se je zvalil z vozička. Konj je dihal in kakor v dimu parnega stroja mu je bila glava. Gledal sem pred se; vse belo, mlečno, da ceste nisi mogel razlikovati...

Naenkrat — Ali se motim? Nagnem glavo, ker me je motila para, ki je vstajala s konja. Nekaj temnega sredi ceste. Kakih 100 korakov pred nami. Velika žival, jedva vidna. Dve žareči točki v glavi...

Okrenem se in pokličem Frančka. »Kje ti je puška?« Franček prilomasti. »Kaj pa je? Tam sloni.«

»Ali ne vidiš, tam pred nami.«

Franček pogleda: »Šaj ni ničesar!«

Pogledam. Res ni bilo ničesar več. Mislim sem, da me je kaka megla prevarila.

Franček sede, in poženeva konja. In šlo je zopet lepo, zložno dalje skozi belo noč...

Ali ko smo dospeli skoro do mesta, kjer se mi je bila prikazala dozdevno tista velika žival, je konj poskočil, kakor da preskoči jarek. Potegnil je tako nenadno in čvrsto, da

sva skoro oba zdrknila z vozička. Puška je padla. Konj pa se je spustil v tako silen dir in tek, da ga ni bilo mogoče ustaviti. Vajeti so se nam potrgale. In konj je begal kakor zblaznel čez poljano. Ni bilo misliti, da ga zadrživa, samo sva pazila, da pravočasno izskočiva, ako bi konj naletel v kak jarek. Prej izskočiti ni kazalo. K sreči je snežena pot bila izvožena in ravna. Tako je dirjal konj z nama skozi noč celih 8 kilometrov tik pred prve hiše Palanke. Ko je konj vidno opešal ter toliko onemogel, da ga je bilo mogoče dohiteti, je Franček skočil na tla in ga zgrabil za vajeti. Žival je drhtela in trepetala od strahu. Iz telesa ji je puhtela debela megla. Še v Frančkovih rokah se ni mogla pomiriti. Stalno jo je stresalo. »Kaj ti je, za vraga!« vzklikne Franček, »si znorel?« Izstopil sem tudi jaz in s pomirljivim ploskanjem po vratu miril razburjenega konja. Vsa dlaka po telesu mu je bila bela od ivja. Pod prsti so se čutili stresljaji njegovih živcev. Franček je z okornimi prsti poskušal zvezati pretrgane vajeti, jaz pa sem moral neprestano tolažiti vznemirjeno, trepetajočo žival.

»Ti, Franček, veš kaj, to tam je le bil volk.«

»E, kaj še kaj, gospod Oberleutnant, melde gehorsamst. Vrag si vedi, kaj je to bilo. Najbrž je stopil na kak trn ali žebelj. Bomo jutri že videli.«

Čim sva zasedla zopet voziček, je konj zopet v galopu nadaljeval pot. Samo nekaj mirneje in pod vajeti. Dospeli smo domov tako hitro, kot še nikoli. 12 kilometrov v 30 minutah.

»Hvala Bogu, da sva ostala živa,« reče Franček. Potem pa: »Melde gehorsamst, lahko noč!«

Drugo jutro mi ni dalo miru. Vzel sem že rano drugega konja in odpeljal sem se s Frančkom proti Azanji na tisto mesto pogledat. Trocevko sva našla takoj črno v snegu, kakor nama je padla. Nikogar ni bilo za nami po tej cesti... Točno se je v snegu videl tudi sled konjskega skoka — in sredi pod njim neki veliki široki sledovi, kakor od psa.

»Poglej, Franček, tja po snegu!«

»Pr' moj kršen duš, to je pa le biu vouk!«

Na debelem snegu, ki je imel trdo zmrzlo skorjo, je pustila megla finega ivja, kakor plast novozapadlega snega. Na njem so se videli jasni sledovi volka, tega nočnega potepuha, čigar srečanje naju je bilo to noč skoraj veljalo življenje.

**PRAVA
KOLINSKA
CIKORIJA**

KREDITNI ZAVOD ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO LJUBLJANA

PREŠERNOVA ULICA ŠTEV. 50
(v lasnem poslopiju)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, pred-ujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter nakazila v tu- in inozemstvo, safe-depositi itd. itd.

Brzjavke:
K R E D I T
L J U B L J A N A
Telef.: 2040,
2457, 2548;
interurban:
2706, 2806

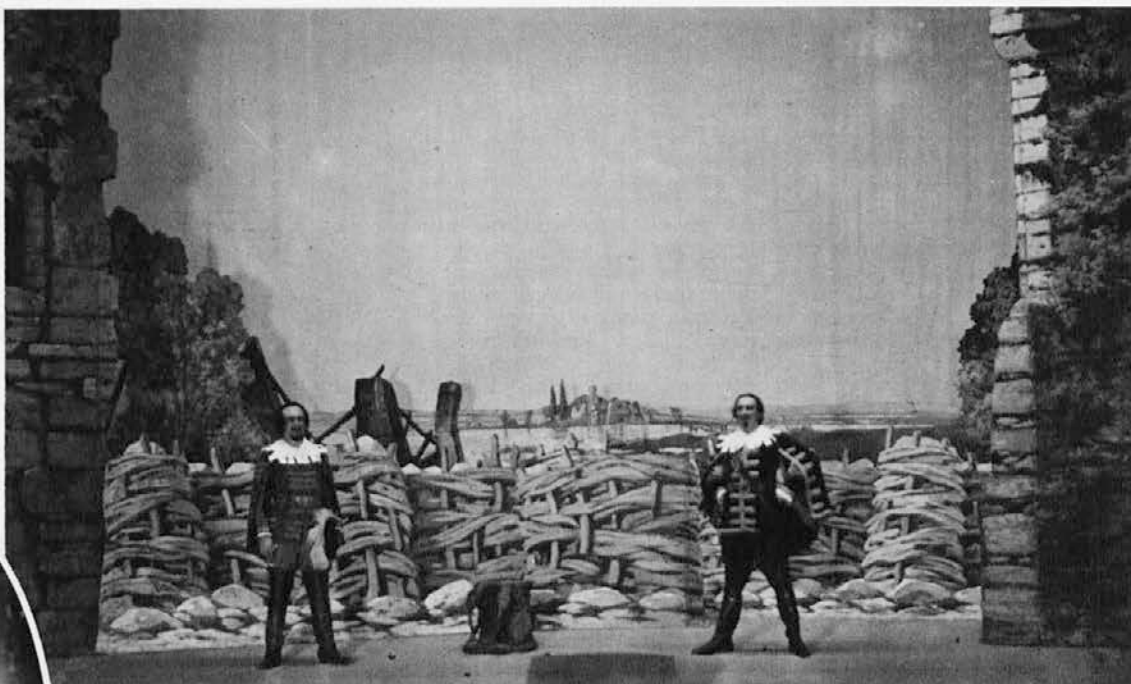
Moč usode

Opera v 4 dejanjih.
Uglasbil G. Verdi. Po
Werfelovi predelavi
priredil Niko Štritof.
Dirigent A. Neffat.
Režiser M. Polič. Pre-
miera v operi kr. Na-
rodnega gledališča v
Ljubljani

Foto »Ilustracija«

Desno:

Scena v III. dejanju

Levo: Musetta (ga. Poličeva) in slikar Marcel (Primožič)

La Bohème

Puccinijeva
opera v 4 de-
janjih. Insceniral
B. Krivecki. Di-
rigent M. Polič

Foto »Ilustracija«

Desno: Ga. Vera Balatkova, rojena Danilova, se je poslovala od Ljubljane. Dolgoletna članica ljubljanskih gledališč, iz znane ljubljanske gledališke rodbine, ki se je v zadnjem času udeleževala predvsem v komičnih vlogah operete, se je pretekli mesec poslovala od nas in odšla za svojim možem k gledališču v Brno. Želimo ji mnogo uspeha, predvsem pa, da ne pozabi oderskih desk svojega rodnega mesta, kjer je zapustila prijeten spomin

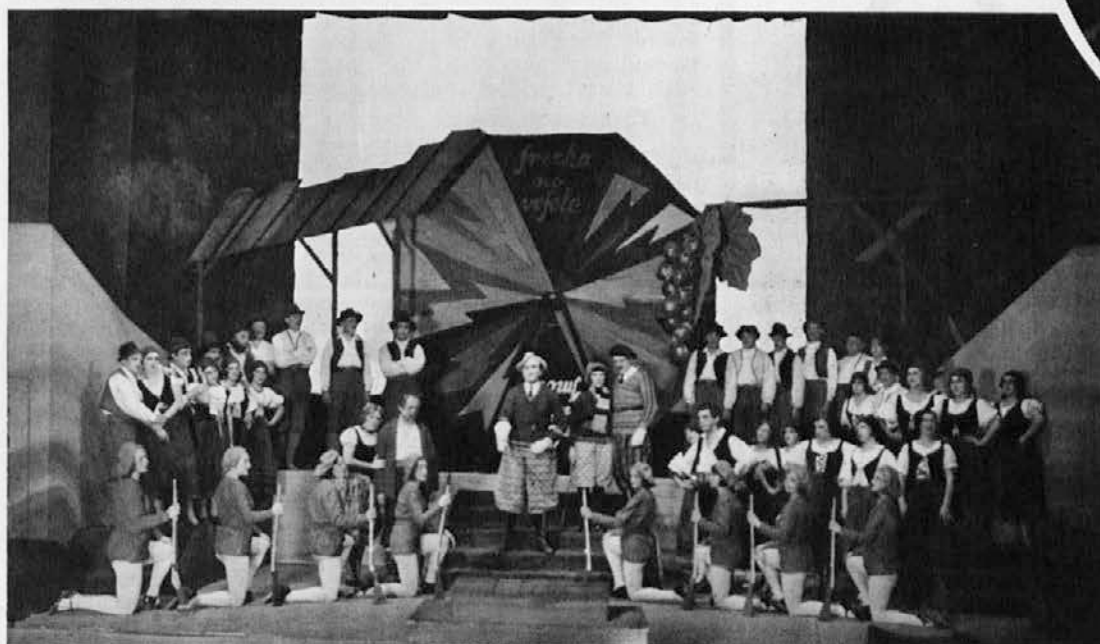
Scena iz 1. dejanja. Rudolf (Gostič), Marcel (Primožič), gospodar Benoit (Zupan), Schaunard (Janko), Colline (Rumpel)

Bettina-maskota (Poličeva) Princeza Fiametta (Španova) Princ Fritellini (Drenovec)
Pippo (Janko)

Knez Lorenzo (Peček)
v svoji zmagovalni pozi

V režiji g. Bratka Krefta smo dobili opereto, ki je bila izrežirana v idealnem smislu sodobnega pojmovanja prostora, osebe, besede in časa. Ta režija se priključuje našim mislim o opereti v 8. številki. Iz naših slik ni mogoče razbrati prave podobe, to morata sprejeti uho in oko v sodobnem gledališču...

Scena iz 1. dejanja

La Mascotte

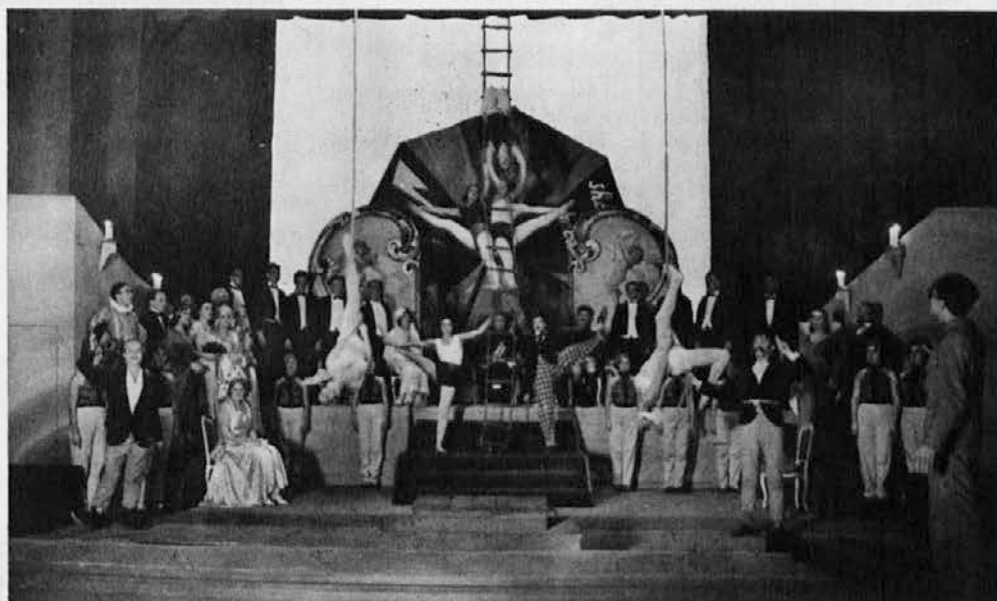
(Dekle sreče)

Komična opera v treh dejanjih.
Edmond Audran. Dirigent Niko Štritof. Režiser Bratko Kreft. Koreograf P. Golovin. Inscenator V. Uljanišček. — Premiera v operi kr. Narodn. gledališča v Ljubljani

Foto »Ilustracija«

Desno:

Akrobatska scena v II. dejanju na dvoru kneza Lorenza

O Mascotti

(Zapiski režiserja Zareze.) — Bratko Kreft

...Danes sem referiral na seji svoj načrt režije za »Mascotte«. Iz 16. stoletja sem prenesel dejanje v gledališče. Mesto italijanske pantomime naj nastopijo cirkuški artisti. Treba je uvesti girls. Balet, zbor, solisti — vse to mora biti celota.

Doma sem imel idejo, ki mi je bila posebno pri srcu. V zadnjem dejanju mora nastopiti balet v maskah proti plinu. Vojaki — v moderni frontni opremi. Čelade. Mask proti plinu pri seji nisem hotel omeniti. Mislim, da se jim bo zdelo vendarle »premoderno«. Zato sem jih pri referatu spustil, četudi sem ves čas neravno mislil nanje.

»Balet mora biti oblečen podobno. Frontne čelade... in... Zdaj bi moral reči: »In — v plinskih maskah...« Pa nisem. Prav takrat uskoči scenograf Uljanišček: »Znajte, dajom mi jim gasmaski...« Kar s stola me je hotelo pogrnati. Ali je čutil moje misli? Mislim, da sem mu stisnil roko. Ostali so se smejali. Ravnatelj pa je pripomnil: »Sta že skupaj...« Tako je postal Uljanišček moj prvi sobojevnik.

»Na odru mora biti veliko kolo sreče, ki se bo sukalo iz sreče v žalost in nazaj. Kakor bo pač dejanje teklo.« In zdaj se oglasi kapelnik Niko Štritof: »In v bohoričici naj bo zapisano: shalof ino fmola — frezha no vefe.« Tako je vstopil v »Mascotte« Niko Štritof.

Nikoli nisva mnogo govorila. Tako čudno tih je bil včasih, ko sem režiral. Stal je navadno naslonjen na portal in gledal, poslušal... Tolikokrat sem si želel, da bi mi kaj povedal, pohvalil ali pokritiziral...

Po eni izmed vaj mi nekdo pove, da je Štritof prejšnji dan razlagal, kakšna bo »Mascotte«. Meni ni rekel nič.

Pred generalno so delavci montirali kolo sreče. Opazil sem Štritofa, da nekam mrko gleda naokoli. Kaj to pomeni? Stopim k njemu, da bi ga izzval do besede.

»Ampak hudiča, saj to niso prave črke! To ni bohoričica. To se bere: žalost ino zmola — zreča ino vefe.«

»Res. Na to niti pomislil nisem.«

»Saj sem vam dal takrat napis v bohoričici.«

»Dal sem ga v slikarno, toda slikarna je napisala po svoje. Sicer pa ni to tako strašno...«

Mislim, da sem ga užalil s svojim kompromisarstvom.

Drugi dan se spet srečava pri kolesu.

»Dajte vendar popraviti te črke. Sicer bom vedno jezen, kadar jih bom zagledal...«

Pogledal sem ga in videl, kako rad ima kolo in tiste, v bohoričici pisane besede. V tej borbi zanje sem spoznal njegovo tiho prikrito radost za »Mascotte«.

In slikarna je morala do premijere poskrbeti novi napis. Tiho, zase se je Štritof nasmehnil.

Prve aranžirke s solisti niso bile nič kaj lahke.

Dunajsko opereto sovražim. Gledališko umetnost naravnost profanira. Zato je bilo moje prvo stremenje — pregnati jo, izogniti se vsem naumnim dvomnostim, ki koketirajo z galerijo, v igranje uvesti doživetje, smeh zbuhati s situacijsko komiko — vse speljati kolikor mogoče v grotesknost. Brez psiholoških prehodov in logike. Kar skoče iz veselja v žalost in nazaj. Zato pa včasih ostre zarez vmes, izpolnjene s figuralno kompozicijo.

»Prosim, gospoda, tu je zarez — tam tudi...«

Nekega dne slišim izza kulis: »O ta režiser zarezal!«

Da vzbudim notranje doživetje, so morali igralci igrati najprej realistično. To je trajalo precej časa. Pot v gro-

tesknost ni bila lahka. Včasih sem že obupaval in sklepal kompromise. Nekega dne nas zaloti ravnatelj na hodniku.

»No, kako je. Zadnjič sem malo poslušal. Premalo je to stilizirano...«

»Težko je, gospod ravnatelj. Gospodi je težko...«

»O, nič ne prizanašajte. Zahtevajte 125%, potem bo 25% ostalo...«

To me je znova podžgalo. Že več dni nisem bil v pisarni. Nič nisem vedel, kako je z njim. In zdaj me je bilo na tistem kar sram, da je bil tistega dne on bolj vnet za stiliziranost, za prelom s starim, nego jaz.

Tako sem spoznal močno oporo v njem. In to veselje nad tem spoznanjem me je pri popoldanskimi vaji sprostito utrujenosti in me vrglo v besnost. Zdi se mi, da sem tistega popoldne objel ves oder, zakaj nikogar nisem izpustil. Prekinjal sem igralce, pokazal zdaj ta, oni gib, določil močnejšo zarez, tiral jih iz enega nastrojenja v drugega.

Ko sem se v odmoru utrujen sesedel na šepetalnik, prisede k meni maskota Bettina, gospa Poličeva.

»Veste, do danes nisem mislila, da bo šlo — ampak zdaj čutim, da bo...« Lica so ji kar žarela.

Ozrl sem se po drugih. Prvega sem zagledal Janka. Okrog usten sem videl nasmeh zadovoljstva. Ne vem, ali se mi je zdelo, ali je bilo res — skoraj pri vseh sem čutil neko žarenje. Res je, da je pozneje spet padlo, da je šlo gori in doli kot živo srebro v toplomeru — ali pa kot naše kolo sreče — toda ostalo je in jih premagalo.

Golovinove girls so dobro sledile. Vse sva imela že dognano, le cirkuške atrakcije so ostale. Pripovedujem jim o dveh vrveh. Zdaj so hotele kar tri na vrh. Čez noč se spomnim lestve. In drugi dan smo obesili Gizelo na lestvo. Prvič se je tresla. Golovin se je bal zanjo. Jaz pa nisem hotel popustiti. Da dam poguma, sem splezal po vrvi, z vrvi pohitel na lestvo in se obesil za noge —

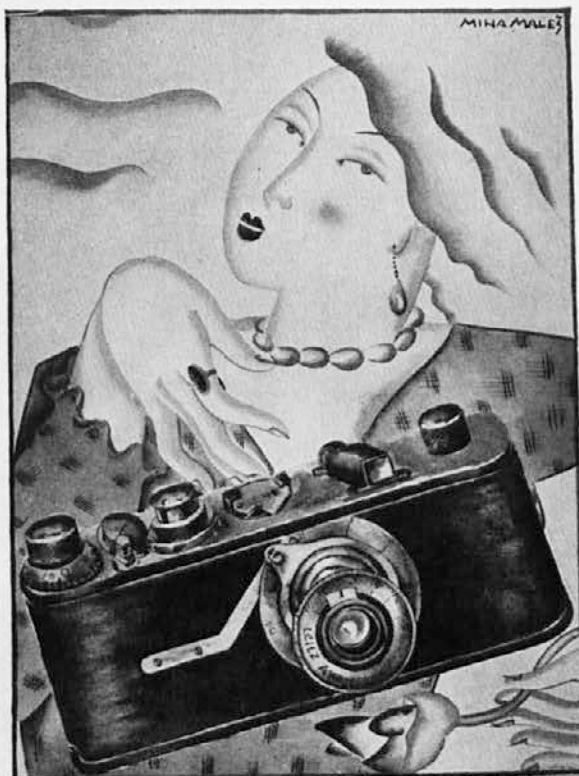
»No, vidite, saj to ni nič takega...«

Zelo radoveden sem bil na zbor. Važno mesto sem mu določil v režiji. Zakaj zbor ne sme biti mrtev, ne sme samo statirati. Vsi nastopajoči so važni. Proč s star-sistemom! Stanislavski ga je pregnal, Tairov, Reinhardt, Meierhold itd. Vso pot od doma sem mislil, kako bi jim za uvid povedal nekaj besed, da bi vzljubili »Mascotte«, da bi gledali na gledališče drugače nego sicer. Da bi ga na tistem vzljubili tako, kot ga imam rad sam. — Vem, težko je delo v gledališču. Mnogo razočaranj, mnogo prekanja — toda človek mora preko vsega. Dajati mora svoje najboljše, najdražje, kar ima. To je usoda vsakogar, ki se hoče udejstvovati v gledališču. Rad bi jim bil pripovedoval, kako so delali igralci Stanislavskega in Tairova, s kako požrtvovalnostjo so ustvarjali to, kar danes pozna ves svet, kako so težko bolnega Vahtangova nosili v nosilnici k vaju, ker mu je bila umetnost več nego življenje...

Ko sem pričel vajo, ni bilo besede v meni za te misli. Rekli bodo, da jim prodajam tujo učenost, da sem pridigar... Zato nisem rekel ničesar — toda ves čas sem mislil tiste misli in preganjal sem jih kot prej igralce in balet — Ne vem, ali so čutili moje skrivne misli, slišali besede, ki jih nisem govoril — zakaj na koncu so bili vsi moji...

Kar tako sem vrgel te bežne trenutke izza kulis na papir. Res je, da ni bilo vedno vse tako gladko, da je bilo tudi jeze — da, treba je še vedno mnogo dela, da se bomo vsaj približali pravi gledališki umetnosti.

**KAMERE IN VSE KAR K NJIM SPADA
DOBITE NAJKENEJE V DROGERIJI »SANITAS« CELJE
LJUBLJANA - ZAHTEVAJTE NAJNOVEJŠI ČENIK**

BOTOT

*Edina voda za zobe
ki jo je odobrila
Pariška Medicinska Akademija
Najstarejša tovarna sveta, ustanovljena 1753*

Gotov denar otrokom, ko dorastejo,
pripravite najlažje s polico o življenj-
skem zavarovanju, ki Vam jo izda

Različne škode pri avtomobilih Vam
solidno povrne

Proti ognju, proti tatvinam, proti po-
škodbam telesa, proti odgovornosti za
tuje škode itd. Vas ugodno zavaruje

Zastopniki in podružnice v vseh večjih krajih države

SLAVIJA

JUGOSLOV. ZAVAROVALNA BANKA
V LJUBLJANI, GOSPOSKA ULICA 12

SLAVIJA

JUGOSLOV. ZAVAROVALNA BANKA
V LJUBLJANI, GOSPOSKA ULICA 12

SLAVIJA

JUGOSLOV. ZAVAROVALNA BANKA
V LJUBLJANI, GOSPOSKA ULICA 12

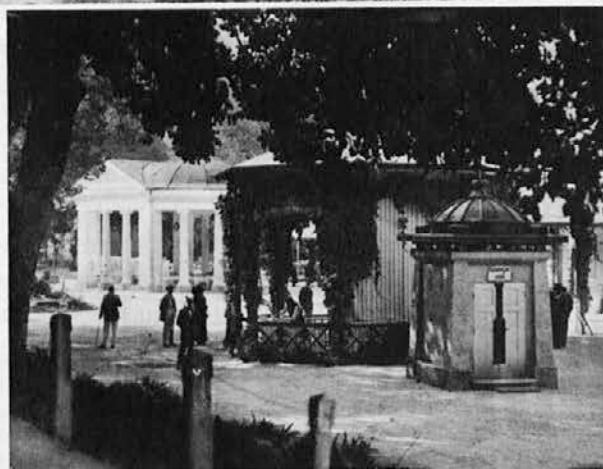
Centrala v Ljubljani, telefon 2176

Nepričakovana odira

Foto Janko Erjavec, Stična

Iz Rogaške Slatine

*Pogled na
prelce »Donat«
in »Tempel«*

Iz ROGAŠKE
SLATINE, naj-
modernejšega
in najudobnej-
šega zdravilišča
v Jugoslaviji,
prinašamo
danes dve sliki.
Opozarjamo
predvsem na
okusno urejeno
jedilnico

Levo:
Jedilnica
zdraviliške
restavracije

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA

(JUGOSLOVANSKI KARLOVI VARI)

228 m nad morjem

SEZONA: OD 1. APRILA DO 30. SEPTEMBRA
Omejen obrat tudi preko zime

INDIKACIJE: Za želodčne bolezni, obolenja čreves, bolezni jeter z žolcem, ledvic in mehurja, bolezni krvnega obtoka in krvi, sladkorno bolezen, revmatizem, nevralgijo, histerijo i. t. d.

ZDRAVILNI VRELCI: Alkalično-solinski vrelci, mineralne vode »Tempel«, »Styria« in »Donat«, od katerih ima »Donat« edinstveno najjačjo zdravilno moč

ZDRAVILNA SREDSTVA:

Kopeli: Ogljikove, smrečne, solne in parne kopeli, kopeli v vročem zraku in električne kopeli, dalje zračne in solne kopeli

Terapija: Vodna, elektr. in mehanična terapija
Zdravilna gimnastika: V Zanderjevi dvorani
Inhalatorij

Zdravljenje z mlekom, sirotko in kefirjem ~
Zdravljenje v naravi ~ Dijetetična hrana

CENE: zmerne. Znatni popusti v pred- in po-sezoni. (Od 1. IV. do 15. VI. in od 1. IX. do 30. IX.)

KAKO POTOVATI V ROGAŠKO SLATINO:
Z železnico via Grobelno ali pa via Zaprešič-Krapina. V sezoni poleg ugodnih avtobusnih zvez na vse strani direktni vlaki Beograd—Rogaška Slatina in Budimpešta—Rogaška Slatina

POJASNILA, naročila miner. vode in vse drugo pri

RAVNATELJSTVU ZDRAVILIŠČA

FILM: O filmskem obrazu in izrazu

Dva obraza vidite danes na tem mestu. Obraz Grete Garbo in obraz Marlene Dietrichove. Grete Garbo poznate, znana je iz premnogih filmov in po svoji zunanosti je postala danes ideal žene modernega časa. Knjige pišejo o njej in v nemškem jeziku je Franz Blei pred kratkim napisal knjigo njej z malce našopirjenim naslovom »Božanska Garbo«. Poglej njen obraz in premotri oči. Priložene fotografije niso izbrane iz njenih najboljših vlog, temveč so samo štiri slike za študij obraza. Govorica njenih oči je jasna in razvrščena v skale od priprtih vek, pogleda v stran do jasnega pogleda s prošnjo (2. slika). Poleg oči govorijo njena usta prav tako v skali in dajejo obrazu tisti mimični izraz, ki fascinira občinstvo. Mimika Grete Garbo v igri je prav za prav enostavna in zaostaja za drugimi velikimi filmskimi igralkami. Ključ do njene popularnosti in do vsega oboževanja more torej biti le v primarnem občutku časovne simpatije. Marlene Dietrichovo smo izbrali zato, ker je mlajša, manj popularna in ker je znana iz filma »Sinji angel«, kjer je igrala z Janningsom. Njen izraz je svojevrsten in morda zato bolj živ, ker smo čuli njen — glas. Zvok glasu je spremenil sliko njene obraza in jo onemčil v prostoru in predstavi. 3. in 4. slika obraza sta kar enostavni, prva pa kaže obraz, ki je v takem nasprotju z ostalimi obrazi, da izziva pozornost. V tej sliki je zanimiva mimika ustnic in obeh lic.

Naša filmska anketa

V drugi številki »Ilustracije« smo na str. 55 pozvali naše čitatelje, naj nam povedo svoje mnenje o tem, kako naj urejujemo filmski oddelek našega lista.

Večina odgovorov se strinja v principu z našim urejevanjem filmskega oddelka. Nismo pričakovali, da tudi naši čitatelji zdravo in tehtno presojujejo pojave filmskih izdelkov in da so navdušeni za našo kritiko posameznih filmov. Zato bomo nadaljevali z odkrito in pošteno besedo kritiko filmov, ker verujemo, da more le koristiti. Večina našega občinstva, ki si z navdušenjem ogleduje filme, je v zablodi, če misli v dobri veri, da so ti filmi pravi izraz sodobnega življenja. Velika večina modernih zvočnih filmov je le spačeni obraz denarne špekulacije filmskih izdelovalcev. Nismo samotni v tej ostri sodbi. Odpor proti neresnim izdelkom je v Nemčiji prav tak in kar je tam najznačilnejše, je to, da občinstvo že noče več zahajati v kino s slabimi zvočnimi »slagerji«. Najuglednejši berlinski dnevnik »Berliner Tagblatt« podpira te težnje z ostro, neizprosno kritiko. In tudi v Ljubljani smo dobili zaveznika: neki ljubljanski dnevnik je začel prinašati filmske kritike, ki se v načelu strinjajo z našim mišljenjem.

Ostale želje odgovorov bomo upoštevali.

Uredništvo revije »Ilustracija«.

Obraz Marlene Dietrichove

Obraz Grete Garbo

Gospodična Lubejeva v zvočnem filmu

Gdēna Lubejeva

Pred nedolгим je bila gospodična Lubejeva v Nemčiji, da je pela tam za zvočni film »Pesmi je konec«, ki je muzikalno delo Roberta Stolza, čegar muzika je v zvočnem filmu »Dvoje src v ¾ taktu« navdušila srednjo plast hitro navdušljivega občinstva, razočarala pa vse tiste poslušalce, ki verujejo, da bi sodobni film mogel biti kaj boljšega. Ni bilo dvomiti in res se je zgodilo, da so tudi ob filmu »Pesmi je konec« bili razočarani poslušalci in gledalci. Gospodična Lubejeva je pela v srbsko-hrvatskem jeziku, toda prav kratko. Pesem je bila vrinjena prav zares samo zaradi navideznega poklona jugoslovenskim konzumentom... Lubejeva je pela sprva v mariborskem gledališču, zdaj je operetna subreta v Zagrebu. V Ljubljani je gostovala prošlo sezono v »Grofici Marici«.

Grafološki kotiček

Vsem, ki so poslali pisma, odgovori grafolog v kratkem.

Richard Tauber v zvočnem filmu

Richard Tauber

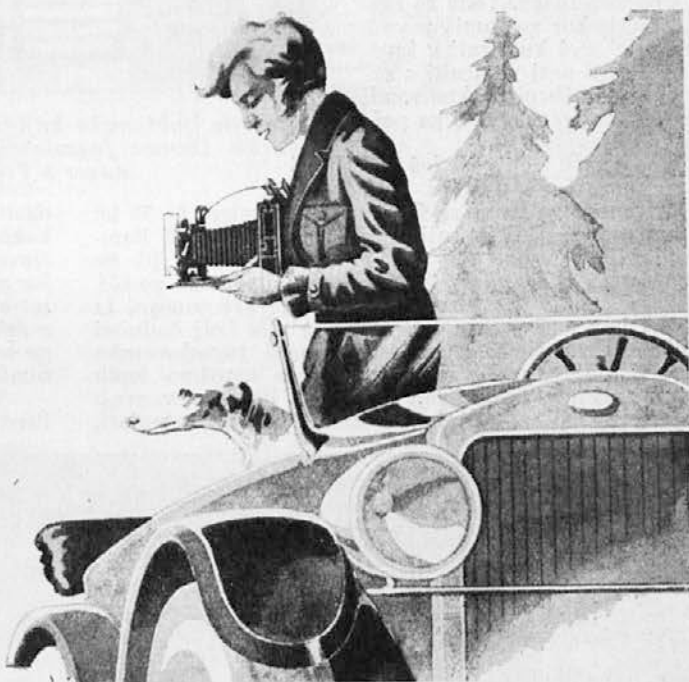
Oboževalci lepega Tauberjevega glasu, ki jim je bil sicer znan le z gramofonskih plošč, so z velikim navdušenjem sprejeli zvočne filme, v katerih je igral in pel Tauber glavno vlogo. Vsi ti so večinoma prišli na svoj račun. Ti filmi so res nudili le Tauberja in njegov glas in bi ga bili še bolj, če bi bila reprodukcija dovolj jaka. Pozdraviti je idejo, da morejo uživati petje velikih pevcev vsi, ki ga sicer ne morejo. Stvar zase pa so skrpucala filmskega rokopisa, ki je napisan le za petje zvezdnika.

Ljubiteljem narave

Ko boste šli v naravo, ne hodite brez dobre kamere – in oglejte si zato bogato zalogo

foto-aparatov in potrebščin

v drogeriji „ADRIJA“, Mr. Pij. S. Borčič, Ljubljana
Šelenburgova ulica ~ Ceniki na razpolago! ~ Ne zamudite ugodne prilike!

Če gledam izložbena okna naših knjigarn...

Knjigarniška izložbena okna naj bi ti nudila v lepi razvrstitvi pregled pravkar izšlih knjig, knjige, ki si že davno pozabil, da so izšle, knjige, sortirane po snovi in vsebini, knjige v pregledu po svoji različni okusni in neokusni opremljeni. Bibliofili vedó, toda drugi ljudje se niti ne spomnijo, da so knjige nekdaj izhajale v čisto drugačni zunanosti, kakor danes. Poglej, kako bi ti nudilo okno lepo pregledno sliko naših knjig izpred vojne in zadnjih let. Dá, aranžma izložbenega okna zavisi od prilik in časa. Naši knjigarnarji vedo pripraviti izložbe za Miklavža in za božič. Vedó, da ti mora izložbeno okno udariti v oči, ko greš mimo in te kliče tvoj posel. Vedó, da mora vabiti okno k sebi tiste pasante, ki čakajo na tramvajsko zvezo. Za vse te, ki hité mimo, mora pripraviti izložbeno okno poseben žvižg za oko, da jih privabi na tih pomenek.

Bili so časi, ko so bile v Ljubljani le štiri knjigarne. Zdaj jih je več. Pa je razlika med njimi. Knjigarne so, ki same ne izdajajo knjig, ampak jih le prodajajo. Vabijo k sebi, da prodajo blago. Toda to blago ni takšno, kakor ga kupiš v vseh trgovinah. Če hočeš kupovati v knjigarnah, se moraš prej pomeniti s samim seboj, z izložbenim oknom, ali s prospektom knjigarne, ki ti ga pošlje na dom.

Pojdi po mestu in če gledaš vse izložbe, ne pozabi se ustaviti tudi pred knjigarnami. So tu stare knjigarne, ki štejejo že 50 let ali več. Ena najstarejših je knjigarna Ig. Kleinmayer & Bamberg. Nekdaj je izdajala tudi slovenske knjige, zdaj jih ne več. Samo prodaja jih. Stari Anton Turk, bukvoev, potoži, če ga vprašaš, da knjig mladina ne kupuje več mnogo. Iz prejšnjih let ima mož zalogo čudnih knjig s še bolj čudnimi zgodbami za mlade ljudi. Če se ustaviš pred Jugoslovansko knjigarno, ti bo prospekt razodel, kakšno množino lepih knjig bo ta založba še izdala, in koliko jih ima v svoji shrambi. Bogata izbira. Narodna knjigarna nekam samotari,

dasi so nekdaj izhajali Jurčičevi spisi pri njej in še marsi kakšna vredna knjiga. Lavoslav Schwentner je vsega spoštovanja vreden mož. Pred vojno je izdal cele grmade Cankarjevih knjig, Župančičevih pesmi, Trdinovih bajk. Po smrti se je Cankar preselil v Novo založbo, ki ima svojo knjigarno z debelimi zvezki Cankarjevih knjig. Okna Tiskovne zadruge se blešče v luči ob knjigah skoraj do Zvezne knjigarne s samimi knjigami, knjigami.

To vse je za nas. Slovenska knjiga je zmagovalna. Pred njo se umika nemška knjiga. Prevodna pripovedna knjiga narašča. Le

to bi še želeli, da bi rasla tudi naša poljudna knjiga s potopisi, tehniko, naravoslovjem, živalstvom in vsem tistim, kar ti more nuditi danes še nemška knjiga. Potem se ti bo pri ljubila slovenska knjiga takó, da ne boš šel mimo svetlih oken, ne da bi se ustavil, povprašal, kupil in bral.

Starejše ljubljanske knjigarne. Zgoraj levo: Knjigarna in knjigoveznica Antona Turka. Desno: Jugoslovanska knjigarna, Pred škofijo. Spodaj levo: Ig. Kleinmayer & Fed. Bamberg. Desno: Narodna knjigarna Foto »Ilustracija«

Zvezna knjigarna

Knjigarna Učiteljske tiskarne

Desno: Knjigarna I. Schwentner

Knjigarna Tiskovne zadruge

Knjigarna »Nove založbe«

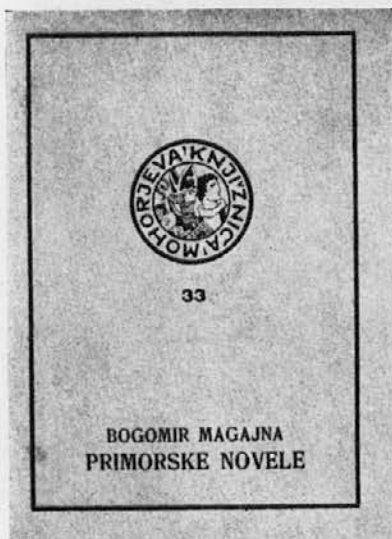

Jugoslovanska knjigarna bo začela z veliko akcijo izdajanja novih knjig. Vodje podjetja: Ravnatelj Mesar, tajnik Škerl in urednik knjig dr. A. Vodnik Foto »Ilustracija«

Nove knjige

Enajsti zvezek Zbranih spisov Ivana Cankarja.

Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. Založila Nova založba v Ljubljani, 1930. XIV + 510. Krpanova kobilica. — Hlapec Jernej in njegova pravica. — Satirični in polemični spisi (1907—1908). V uvodu novega zvezka Cankarjevih Zbranih spisov, ki je med vsemi dosedanjimi najobširnejši in po značaju najenotnejši obravnava urednik Cankarjevo razmerje do marxistične teorije ter pokaže, da je bil Cankarjev marxizem nejasen in nedosleden, čeprav je pesnik tedaj bil organiziran in aktiven pristaš socialno-demokratske stranke. V tekstu te knjige pa se nam Cankar predstavlja zlasti kot polemik in satirik, ki z neizčrpnim sarkazmom biča slovenske literarne, gospodarske, družabne in politične razmere. Iz trudnega samotarja, ki obhaja na Dunaju svoj žalostni jubilej s »Krpanovo kobilico« v brezupni resignaciji — tedaj mu je geslo: »Kamorkoli, kakorkoli!« — se nagloma prelevi v političnega aktivista, ki nastopa kot političen govornik, državnozborski kandidat, agitator, časnikarski satirični listkar, polemik in člankar ter delavski predavatelj. Ta kratka, a po svojem značaju edinstvena doba Ivana Cankarjevega dela in življenja je v XI. zvezku Zbranih spisov celotna podana. Opombe pojasnjujejo povode in posledice posameznih polemik ter so zanimive zlasti zaradi primerov časnikarskih notic in člankov, ki jih je Cankar pisal kot član uredništva »Rdečega praporja« in ki jih ni kazalo sprejeti v tekst Cankarjevega opusa; prav posebno utegne zanimati v zapuščini ohranjeni koncept volivnega govora, ki ga je Cankar imel v Zagorju in ki ga kaže kot strastnega, čeprav ne zelo sposobnega agitatorja. — Zbrani spisi se naročajo pri Novi založbi v Ljubljani.

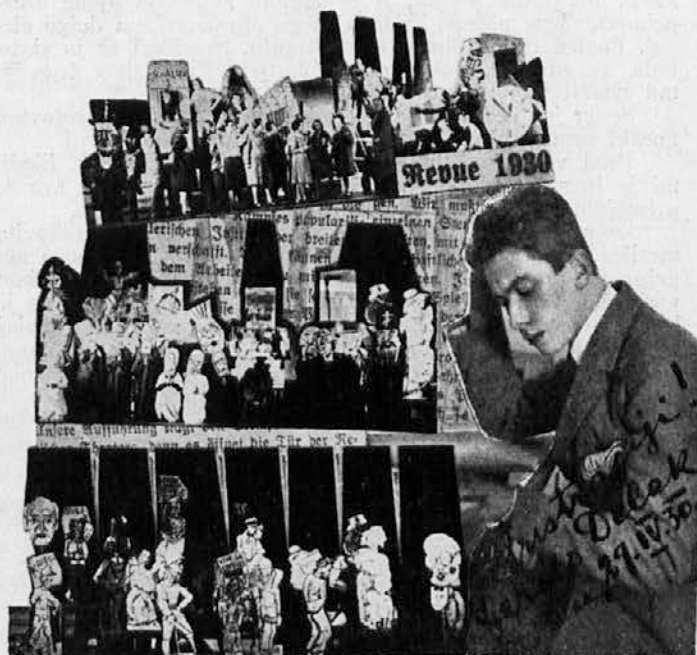
Pravkar so izšle kot 33. zvezek Mohorjeve knjižnice, ki jo izdaja Mohorjeva družba v Celju, »Primorske novele« Bogomira Magajne na 128 straneh. Ta zbirka 13 novel je prva knjiga mladega novelista, ki smo ga dozdaj poznali le iz revij. Pisatelj sam pravi v predgovoru: »So dela, ki so kot lučke ali kot razkošno kipeča solnca. Le na lučko sem mislil, ko sem se po premišljevanju odločil, da izdam to zbirko. Zato je majhna in prijetna dovolj, da jo lahko sprejmeš v srce.« Stilno ne nova, a iskrena zbirka, motivno celó prijetna branje.

TO JE ORIGINALNA

»FARINA GEGENÜBER«

KI SI JE PRIDOBILA SVETOVNI SLOVES
KOLONJSKE VODE TER JO POZNAVALCI
ŽE VEČ KO 220 LET
CENIO IN VOLIJO
PAZITE NA RDEČO VARSTVENO ZNAMKO!

Povabljen od »Zveze delavskih kulturnih društev« na Dunaju, je insceniral naš rojak Ferdo Delak v največji dunajski dvorani »Sophien Säle« veliko »Revido 1930«, ki je bila v izvedbi za Dunaj novost in po Tairovu najzanimivejša in odersko najbolj izdelana predstava. Zanimivo je, da si je Delak za to uprizoritev poleg vseh modernih tehničnih sredstev (film, skioptikon, radio, viseče ravnine, mehanično premestljive kulise) omislil tudi vrsto lutk v človeški velikosti, ki so skupno z igralci omogočale gotove priprave tako izdelati, da je vladala na odru poleg realnosti irealnost, poleg resnosti groteska in da je prišla do izraza simultanost vizije in resničnosti.

Tigrovo oko

Arthur Mills.

Saphir Dent

Pozno proti večeru sva šla v Eremitažo, najelegannejši plesni lokal tega kraja. Preden sva vstopila, je kupil Dobell izvod večernega lista od dečka, ki je neprestano rjovel: »Prihod filmske zvezde Saphir Dent, zanimiva razkritja o tigrovem očesu.«

»Skoraj vse miže so bile zasedene. Par lepih žensk je bilo med gosti. Dobell s svojo vitko, suho postavo, s svojimi razpraskanimi rokami ni spadal v ta okvir. Bil je mož od tam »zunaj«. Močna brada je podkrepila njegov izraz.

Brat je časnik in naenkrat vzkliznil:

»Vse te pravljice o tigrovem očesu! Nič resnice.«

Radovednost me je popadla. Dobell je mnogo potoval in doživel mnogo prigod.

»O tigrovem očesu?« sem vprašal.

Prikimal je: »Malo sva imela še časa, da se pogovoriva o teh stvareh. O priliki ti bom povedal zgodbo o tigrovem očesu, ki te ne bo baš malo začudila.«

Zasmejal se je, toda čelo se mu je nagubančilo.

Sledil sem njegovemu pogledu in sem videl, da je prišla v lokal družba štirih oseb — najprej dama.

Ob sosednjih mizah so si šepetali: »To je Saphir Dent!«

Nekdo je vzkliznil: »Glejte! Tigrovo oko nosi!«

Dama ni bila velika in izredno vitka. Bila je lepa, lepša kakor na platnu — saj ji je šminka zabrisala njene brezprimerno lepe poteze. Toda njenega obraza nisem dolgo gledal. Pogled mi je obstal na briljantu. Svetlikal se je zlato, toda ne rumeno, kakor da je ognjen. Prav zbog tega so mu nadeli ime »Tigrovo oko«.

Sedla je. Tedaj se je dvignil Dobell in šel z negotovimi koraki proti vratom. Takoj sem šel za njim.

Pred vrati je čakal avto. Pomignil sem Dobellu. Sledil mi je in se sesedel na sedež. Molčal je ves čas. Ko sva se pripeljala do mojega stanovanja, je obsedel v avtu.

Že sem se bal, da ga je pograbila maleta, strahovita mrzlica. Komaj sem ga spravil v stanovanje. Takoj sem mu pripravil dozo kinina. Odklonil je in prosil, da mu dam whisky. Pri luči sem zdaj opazil, da nima mrzlice, da pa je bled kot stena. Prisluhnil sem bitju njegove žile in tedaj sem opazil, da je vsa roka pokrita z zaceljenimi ranicami.

»To je canapato — strup,« je rekel. »Včasih so me roke tako bolele, da jih nisem mogel preganiti.«

Prižgal si je cigareto in čez nekaj časa sem ga kar tako, kakor mimogrede, vprašal:

»Hotel si mi povedati zgodbo o tigrovem očesu.«

Znova je prebledel in rekel počasi in s poudarkom:

»Povedal ti bom, dasi nisem tega še nikdar nikomur.«

*

»Dve leti je tega, kar sva se srečala. Dvajset in tri leta je bila stara in vprav je imela velik uspeh v svojem prvem večjem filmu. Peljala se je na odmor v Argentino, jaz pa sem hotel kopati zlato v Braziliji. Na ladji sva se spoprijateljila, toda resnično navdušil sem se zanjo šele zadnji dan.

Peljali smo se že mimo Montevidea in ladja je vozila po La Plati. (Reka je ponekod široka preko sto angleških milj in zlatorjave barve, da ji po pravici morejo reči »zlata reka«.) Tedaj je rekla, da je škoda, ker se ne bova videla nikdar več v življenju, ko sva se komaj dobro spoznala.

Pri teh besedah sem izgubil pamet, zagrabil sem njeno roko in jo vprašal prosič, zakaj bi ne mogla na pot skupaj?

To sem mislil zares. Moreš se mi smejeti, toda sila občutka je ista, če te zgrabi nenadoma, ali pa če pride počasi.

(Pri teh besedah je Dobell obmolknil. Obraz mu je bil bled in izgaran, bogme, mož jo je moral resnično ljubiti!)

Spočetka je mislila, da se šalim, toda ko je razumela, me je pogledala vsa začudena in tega ne bom nikoli pozabil. »Kje bova vzela denar za stroške?« je vprašala.

Zdaj sem se domislil mišljenja Američanov v takih stvareh. Mož, ki bi živel od denarja svoje žene — to je nemogoče. In ona je imela plačo, jaz sem bil brez pare.

»Morda boste našli svojo srečo v Buenos Airesu! Lahko noč, dragi prijatelj!«

Pri tej priči sem si bil prisegel, da bom storil vse, kar bo v moji moči, po njeni želji. Ločila sva se. Takoj sem zapustil Buenos Aires in odšel na deželo. V majhnem mestu Lagoas, kjer si kuje mož svojo pravico z orožjem, sem srečal Braziljanca Souza.

Ta je opazil, da imam seboj revolver Webley z municijo. Razkril mi je, da živi na meji Bolivije star Indijanec, ki bi bil pripravljen, da zamenja za to vrsto municije najlepše diamante. Te vrste kalibra tu ni bilo mogoče dobiti.

Pokazal mi je par diamantov. Niso bili posebno lepi — toda, če bi našel nekoga, ki bi za diamante vzel svinec, to bi bil že nekakšen začetek.

Domenila sva se s Souza in dan za njim sem odpotoval s svojo municijo. Koncem drugega tedna sem že bil v Andah, 8000 m visoko, z ne prav lahki občutki. Zašel sem. Iskal sem poti, ki bi me vedla k ljudem. Zaman. Konj mi je padel v prepad. Nisem ga mogel rešiti.

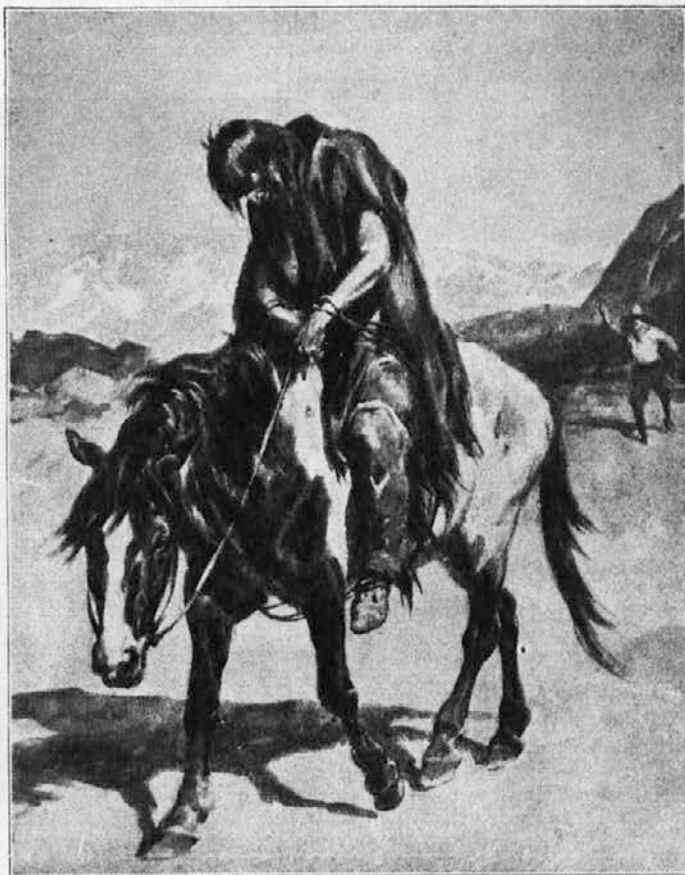
Zavlekel sem se pod skalo, da počakam konca. Napisal sem par vrstic v notes, če bi kdo našel moje truplo. Tisti hip sem zaslišal čuden šum.

To so morala biti konjska kopita. Ali se mi že blede? Toda že sem videl tisoč čevljev pod seboj moža na konju. Hitro sem pohitel navzdol.

Ni ga bilo več. Šel sem za sledjo. Naenkrat sem ga zopet zagledal. Po obleki sem zdaj mogel videti, da je Indijanec. Ni bil daleč od mene in zato sem zavpil z vso močjo. Ni me slišal. Še enkrat sem zarjul. Niti zmenil se ni.

Približno eno uro sva se podila. Zdaj se je v daljavi zasvetil potok. Naenkrat se je konj ustavil in zapazil sem v bližini majhno kočjo. Toda jezdec ni skočil s konja, temveč je spustil vajeti in konj je začel muliti travo.

Približal sem se počasi. Znova sem ga poklical. Že sem mislil, da je gluhi, toda opazil sem, da sedi čudno mirno v sedlu. Stopil sem k njemu in mu pogledal v obraz —

Indijanec je bil mrtev. Iz prs mu je odtekla kri. Nekdo ga je bil privezal na konja. O tej čudni braziljanski šegi sem že bil slišal. Če Indijanci najdejo koga od svojih mrtvega, ga privežejo na konja in ta ga prinese domov.

Odvezal sem ga, da ga pokopljem. Ta Indijanec mi je rešil življenje. V koči je bilo mnogo hrane zame in za konja. Najedel sem se. Za hišo je tekel potok, ki je moral biti Indijancu posebno priljubljen. Kmalu se mi je zasvetilo v glavi. Poiskal sem v koči pripravo in začel iskati — diamante. V začetku je bil sam pesek, toda že sem našel tisto maso, ki jo tu imenujejo osso de cavallo. Če si našel to, boš gotovo tudi diamante. Ko se je odtekel pesek, sem natančno preiskal ostanek. In res, tu na dnu je ležal diamant! Če je bil diamant? Saj je bil velik kot golobje jajce! Bil je diamant, najlepši, kar sem jih kdaj videl. Že takrat se je svetila v njem zlata barva, ki mu je dala poznejše ime.

Položil sem ga v kislinu, ki sem jo imel seboj, in čakal. Ali se bo stopil, ali pa bom imel najlepši diamant sveta! Bil sem vesel in sem se spomnil na Saphir Dent. Morda bom našel še nove diamante... Tedaj sem začul konjska kopita. Zagrabil sem puško. Že se je približal jezdec in mi pomagal. Spoznal sem ga — bil je Souza.

Razložil sem mu, kako sem prišel sem.

»Prav za prav bi ga bil moral jaz pokopati,« je rekel, »ker sem ga jaz ubil. To je bil tisti Indijanec, o katerem sem vam pravil. Nikoli mi ni hotel izdati, kje živi. Moral sem se torej poslužiti tega običaja querencie, da je ubitega prinesel konj domov in mi obenem pokazal sled.«

Vstopila sva v kočjo in Souza je presenečen zavpil.

»Ta diamant sem našel sam,« sem mu rekel. Souza me je pogledal tako, da se mi še danes zdi čudno, zakaj me ni na mestu ubil.

Sklenila sva, da bova skupaj iskala v potoku diamante. Jaz naj bi bil šel v Rio, da uredim finančno stran podjetja; obenem sem hotel spraviti svoj diamant »tigrovo oko«.

Potovali smo počasi, ker je bila tisočglava čreda zelo divja in so pastirji morali paziti, da se ni razkropila. Prišli smo do reke Succuru. Živali so preplavale reko, možje so bili v čolnu. Ostal sem še na tej strani, da nadzorujem. Toda ko so prišli pastirji na drugo stran, so neutegoma poglgnili čredo in odjahali.

Že sem zaslísal brenčanje v zraku in na nogi sem začutil bodljaj. Vedel sem, da bom kmalu zbolel, če še ostanim na obali. Celi roji moskitov bi me bili kmalu obkrožili. Preplaval sem reko, mislim pa, da jih je ni mnogo pred

menoj. Ostudna vodna kača me je spremljala. Toda ananconda nikoli ne napade, če nima trdnega oporišča.

Zapodil sem konja po sledi črede. Toda dohitela me je noč. Zavil sem se v ogrinjalo in takoj zaspal. Okoli polnoči me je prebudil strašen krik. V velikem strahu sem zapazil, da je jaguar napadel mojega konja. Ubil sem jaguarja, toda drugi strel je veljal razmesarjenemu konju.

Bil sem v strašni zadregi, brez konja, sam v groznem pragozdu. Morda se bodo vrnili pastirji, ko me pogreše? Že drugi dan pa sem bil tega mnenja, da so me namenoma zapustili. Gledal sem svoj diamant in bil ves obupan.

Edina misel me je vodila: diamant moram prinesiti do obale morja. Še sem hodil po sledi črede. Nisem več štel dni. Nekega večera pa me je pičil strupen insekt v nogo, da je takoj zelo otekla. Odtrgal sem dve veji, da si pomagam z njima. Koliko sem trpel na teh zasilnih berglah!

Ne vem več, kaj vse se mi je tedaj podilo po glavi. Na diamant sem vedno mislil. Mogel bi srečno umreti, če bi vedel, da ga nosi Saphir Dent okoli vratu!

Prišel je dan, ko sem se izmučen do smrti zvrnil na tla. Nisem veroval očem, toda tisti hip sem zapazil na obzorju jezdec. Na vsak način sem hotel priti do konja, zato sem nameril revolver.

Jezdec se je bil približal in videl sem mu v obraz. Spoznal sem ga: bil je Souza. Kaj dela tukaj? Že me je bil opazil. Sovražstvo je zaplamtelo v njegovih očeh. Vedel sem: jahal je za menoj po točnem načrtu. Sami me je hotel najti, ko bom umiral s svojim diamantom.

Delal sem se, da spim. Toda napel sem revolver. Skozi trepalnice sem videl, da je tudi on nameril svoj revolver na mojo glavo. V naslednjem trenutku sem sprožil...

Našel sem v sedlu dovolj hrane. Ko pa sem se ozrl, sem v daljavi opazil oblak prahu. To so morali biti pastirji, ki so se vračali. Prosil sem bil, da bi se vrnili, da me rešijo, zdaj pa bi to moglo biti v mojo nesrečo. Mrtev Braziljanec poleg živega Evropejca!? Sodba bi bila kratka.

Spomnil sem se ubitega Indijanca. Dvignil sem truplo in ga privezal na sedlo. Trenutek je žival stala mirno, nato se je obrnila in odjahala s svojim strašnim bremenom.

Kmalu se je približala kavalkada. Razložil sem jim svoj položaj in dali so mi konja. Odjahal sem proti morju, oni pa so šli za sledjo samotnega jezdec, ki je izginjal pred njimi, gugajč se na konju.

*

Konec zgodbe ti je znan. Prišel sem v New York. Diamant so mi lepo obrusili. Počakal sem, da se je vrnila Saphir.

Drugi dan po njenem prihodu so časniki javili vsemu svetu, da se je poročila s svojim režiserjem. In še to so poročali, da ji je neznan moški poklonil za poročno darilo krasen diamant, ki ga je izročil vratarju njenega hotela. Ni pa bilo mogoče dognati, kdo da je bil neznanec.

Danes seveda pišejo listi pravljice o diamantu, ki da ji ga je podaril indijski radža, ki se je bil v Parizu nesmrtno zaljubil vanjo. Nikdo ne ve, odkod in od koga je diamant.

»Ali hočeš reči s tem,« sem vprašal Dobella, »Da Saphir ne ve, kdo ji ga je dal in koliko si pretrpel zaradi njega?«

Oči so se mu čudno zasvetile, tako zlatorjavo in trdo, kakršnen je bil blešč »tigrovega očesa«.

»Ne,« je rekel. »Pa saj si jo pravkar videl.«

Zdaj se ni mogel več zadrževati. Bruhnilo je iz njega: »Pri vseh bogovih! Saj sva se pogledala iz oči v oči in niti spoznala me ni!«

Beli zobje: Chlorodont

prijetno osvežujoča zobna krema s poprovo meto **Chlorodont** napravi zobe bleščeče bele in varuje dragoceni zobni email, daje zobem sijaj slonove kosti, jih naravno očisti in odstranjuje neprijeten duh ust. Prepričajte se najprej z nakupom ene tube po Din. 8.—, velika tuba Din. 13.—; Chlorodont-ustna voda steklenica Din 17.50. Zahtevajte vedno **samo pristni** Chlorodont ter zavračajte vsak nadomestek! Pošljite nam ta oglas kot fiskovino (omot ne zalepiti) dobili boste brezplačno eno poskusno tubo za večkratno uporabo. Tvoznice Zlatorog, oddelek Chlorodont, Maribor.

115

V tretji številki smo pokazali na str. 92. sodobno banditsvo. - Danes: modernega detektiva, ki se bori za pravico z vsemi modernimi sredstvi in pripomočki

Detektiv Sherlock Holmes in njegovi znameniti doživljaji.

Plod fantazije: neugnani detektiv Sherlock Holmes, čegar zgodbe so zamamljale potrpežljive bralce

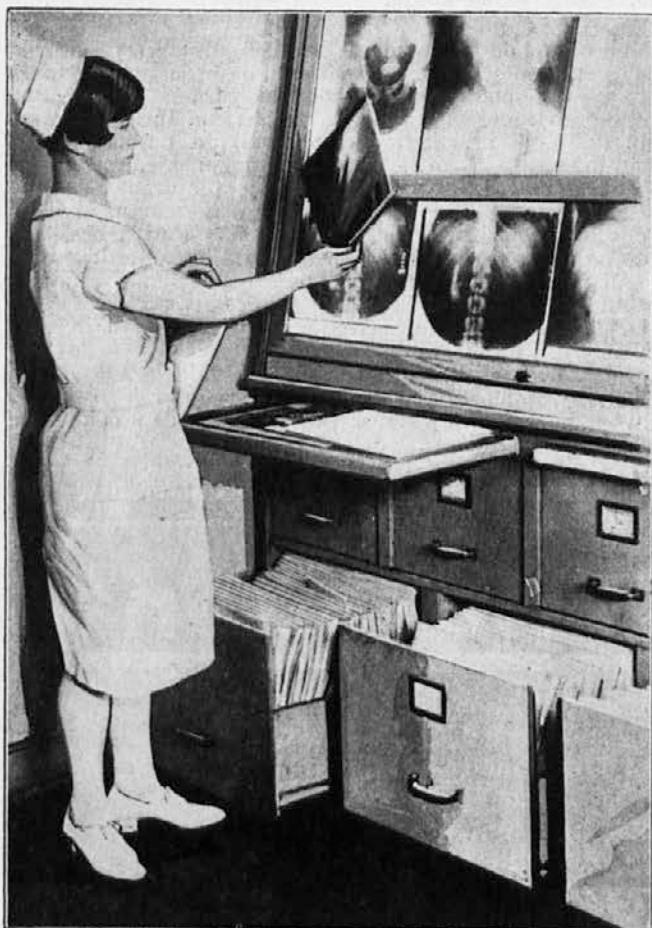
Zgoraj levo:

Služba detektiva je kljub njegovi vsestranski znanstveni izobrazbi še vedno nevarna. Poleg kemičnega laboratorija mu dobro služi tudi brambno orožje

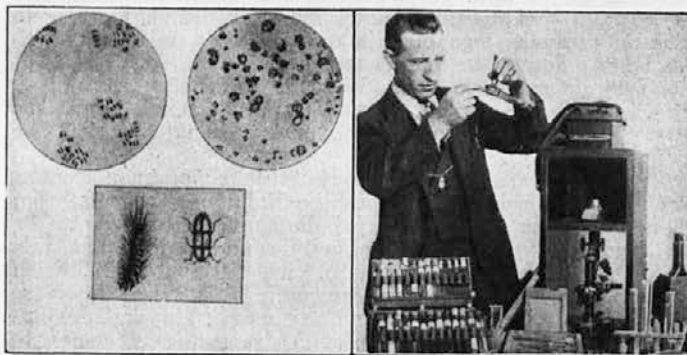
Levo: Strojne pištole, ki se jih poslužujejo ameriški zločinci. Tudi na različnih znakih takega orožja: izdelava, zastoji itd. mora kriminalist skušati dokazati domneve o umoru in zločincu

Moderni Sherlock Holmes je praktično izučen kemik. Tu na sliki preiskuje na ročnem vozičku krvave sledove, ki so pomagali odkriti velik, skrivnosten zločin

Tudi posnetki z Röntgenom nudijo uslužne indicije, da se more razjasniti skrivnosten zločin

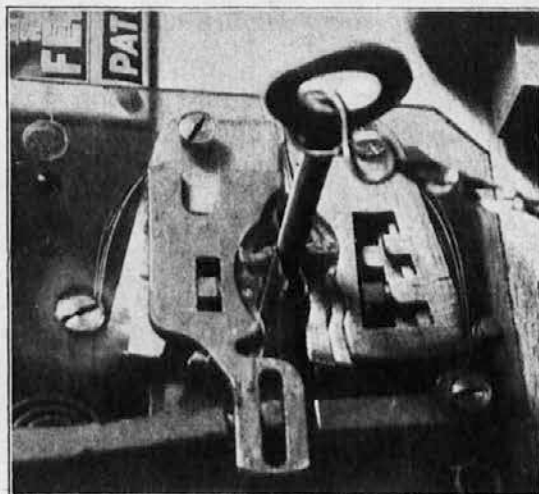

Mikroskopični posnetki, ki so pomagali razjasniti krvav umor v Parizu. Zgoraj levo: Sledovi na obleki umorjenca, ki so potrdili, da je bil umor izvršen v kleti.

Desno: Plešnoba na perilu, ki je potrdila isto. — Spodaj: Mala žuželka anopthalmus, ki je brez oči. Najdba te je potrdila domnevo, da je bil umor izvršen v temni kleti

Desno: Boljod vseh detektivov: temoreobvarovati plomilcev ključavnice, pol metra široka, s ključem, dolgim pol metra

Prenosljivo kemični laboratorij, ki ga danes nosi moderni detektiv seboj, nameslo prej priljubljene garderobe raznih mask in preoblek

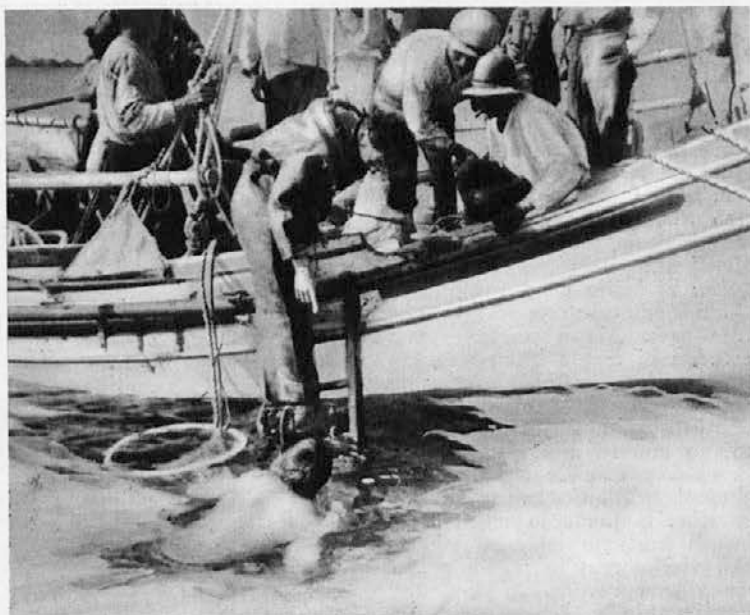
Grof de Prorok se odpravlja na arheološko ekspedicijo v letih 1927—1929, v puščavi

Iščemo Atlantido

Pp.

Po pravljici o kontinentu Atlantidi, ki da je utonila v oceanu, mestu cvetoče kulture, naj bi preiskali, koliko je resnice v njej. To povest o Atlantidi je spravljal med svet grški filozof Platon. Opira se na Solona in egipčanske svečenike in pripoveduje o otoku, ki naj bi bil večji od Libije in Azije (to je Azije, ki je bila Grkom znana), ki da je bil nekje stran od Gibraltarja, o Atlantidih, zelo civiliziranem narodu, ki da so živeli na Atlantidi. In ta otok da se je 9000 let pred Platonovim časom pogreznil v valove oceana.

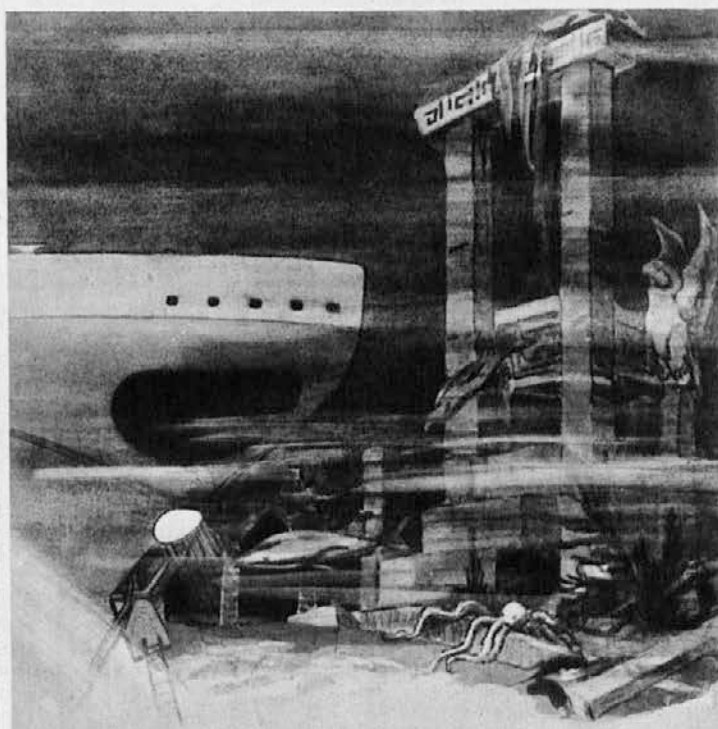
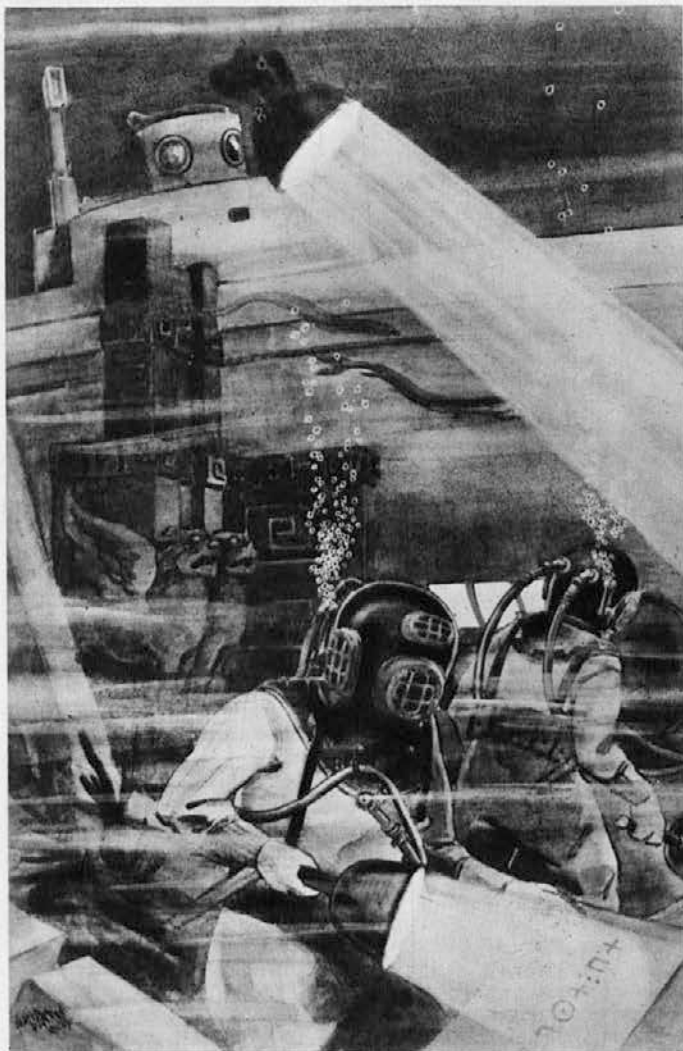
Geološka raziskavanja so dognala, da sta bili Evropa in Južna Amerika pred 50.000 leti

Priprave za veliko ekspedicijo. Potapljači

zvezani po kopnem. Možno je torej, da ima pravljica o Atlantidi svoje korenine, in ni izključeno, da spe na dnu Atlantskega oceana ostanki starodavne kulture.

Ze mnogokrat so odkrili stara mesta, ki so se po neznanih katastrofah pogreznila na dno morja. Ta odkritja so vzpodbudila arheologa grofa Byrona Kuhna de Prorok, da je organiziral ekspedicijo, ki naj bi poiskala sledove Atlantidov. Mnogo upov nudi de Proroku posebni aparat za potapljanje, delo dr. Hartmanna, s katerim se more človek spustiti v velike, dozdaj še ne dosežene globine. (Glej sliko na sledeči strani.) Ta priprava omogočuje prodreti v morske globine do 750 m. Velikanski pritisk, ki teži v tej globočini, ne more ovirati potapljača v kabini, ker je ta priprava zaprta od vseh strani. Stene kabine so iz litega jekla, širine 75 mm, okna omogočujejo posadki opazovanje in snemanje s fotografskim aparatom. Kabina plava prosto, poganja se k dnu z vijakom, ki ga goni elektrika. Zvezna vrv napaja motor s tokom in služi za telefonsko zvezo potapljačev z ladjo-matico. Za razsvetljevanje morskega dna, do katerega solnčni žarki več ne morejo prodreti, so pripravljene Neon-lampe, katerih žarki

Potapljači na dnu morja. Našli so čuden napis, ki bo morda pomagal pri iskanju Atlantide

so dovolj močni. Zoper mraz, ki je v globini, so stene kabine primerno izolirane. Za dihanje je v kabini kisik, izdihavana ogljikova kislina se kemično vpija.

S pomočjo teh aparatov bodo poskusili na dnu morja poiskati potopljena mesta, palače in svetišča, ostanke izginulega kulturnega naroda, ki je baje živel pred davnimi, pradednimi časi. Grof de Prorok piše o teh svojih namerah: »Starodavna zgodovina Sredozemskega morja pripoveduje o potopljenih mestih, ladjah in drugih zakladih, ki ležijo na morskem dnu. Povest o potopljeni celini je tudi še vedno vprašanje zase. Nikoli nisem mogel zavrniti misli, da bi mogla biti povest o Atlantidi resnična, da je obljudena celina nekoč vezala Ameriko in Afriko, da bi mogli izkopati ostanke kulturnega razdobja, četudi so pokriti z naplavinami.«

Vsekakor upa de Prorok, da bo mogel dokazati nekdanjo zvezo med Evropo in Ameriko. S pomočjo najdenih prazgodovinskih kosti je mogoče dokazati, da je neko visoko razvito pleme prišlo iz svoje domovine v severni Afriki v Evropo. To preseljevanje je šlo preko Gibraltarja, Tunisa in Sicilije, ki da so bili tedaj zvezani po celini. Natančna antropološka merjenja so dognala, da je oblika lobanje Guančev na Madeiri v marsičem sorodna obliki Tuaregov v Sahari in nekaterim lobanjam, ki so jih bili našli v grobovih Jukatana. Kako so prišli predniki Tuaregov v Jukatana?

Obenem s to arheološko ekspedicijo po dnu morja, bo šla ekspedicija v severni del Afrike, ki naj bi preiskala preseljevanje z Hoggarskega višavja v ozemlje Atlasa, kjer naj bi bila zibelka Atlantidov.

Ekspediciji bosta opremljeni z vsemi pripomočki modernih raziskovalnih metod, ki bi mogli pospešiti uspeh podjetja. Ladja-matica potapljaške kabine je jahta s 60 m dolžine. Na njej bo laboratorij, posebni prijemalci, telefonske priprave in posebno močan vitel za potapljaško kabino. Poleg tega jo bo spremljal podmorski čoln najnovejše izdelave. Moštvo tega čolna bo moglo iti na dno morja in tu iskati razvaline ali zaklade. Še bo spremljal ekspedicijo dobro opremljen aeroplan.

Po mnenju de Proroka je severna Afrika od Atlantskega oceana do Rdečega morja svojevrsten muzej, ki nima primere na svetu. Narodi so v zgodovini in prazgodovini zapustili tu mnogo sledov, ki pa jih še moramo najti.

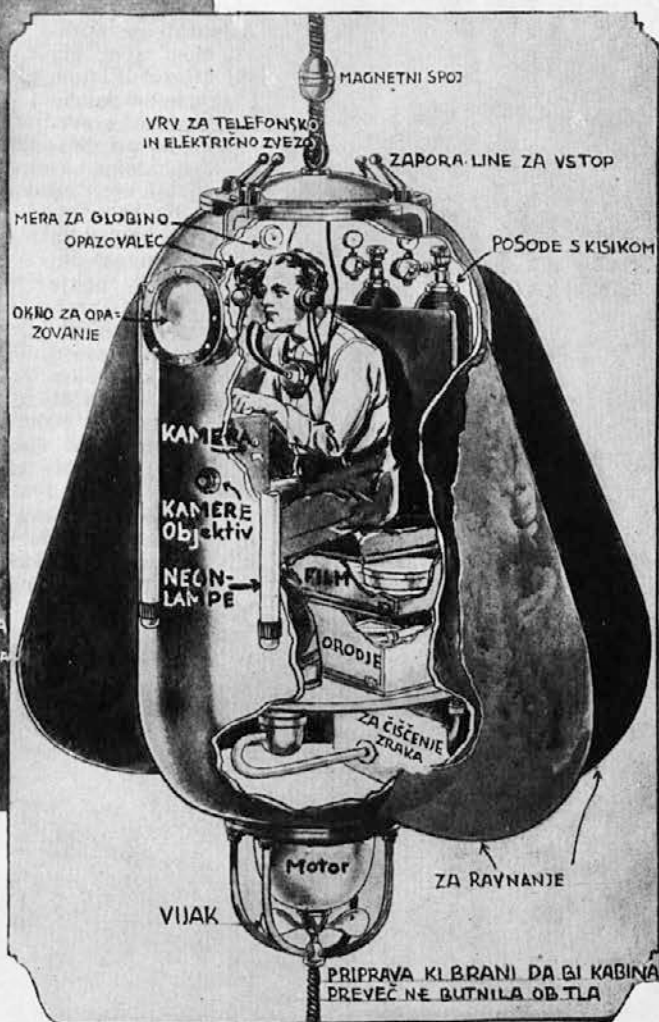

Pod morjem

Leva slika nam kaže potapljača na dnu morja v posebni kabini. — Posebna priprava mu daje luč

Kabina za potapljača

Izum dr. Hartmana. Ta kabina more iti do 750 m pod morje. Spuščajo jo posebni vijaki z ladje-matice. Desna slika nam natanko pokaže vso zunanost in notranjost kabine, kako sedi opazovalec in s kakšnimi modernimi pripravami je opremljen za opazovanje. — Morda se bo tako posrečilo odkriti ostanke Atlantide

Startajoče žene

Poljsko zložil Wierzynski

Iz zbirke »Olimpijski lovori«, prevedel France Vodnik

Kliče nas trombe glas
in ostri kliče nas zvon,
In poletimo, deviške sestre
špartank in amazonk.

Róke smo vrgle navzgor,
nabrala vitkost so bedra,
In s skoki jelenic hitimo
skozi vzhičeni hipodrom.

Vzemite nas, silni efebi,
v svoji moči neutrudni,
V naročja vaša hitimo,
vaše neveste in žene.

V cilj svoj — rodovitnost — hitimo,
da vam povijemo novo zemljo,
špartanke in amazonke, zmagoslavni, rádostni rod.

Naših teles nagota je skorja
zdravega, čistega lesa,
Pretaka kot v vrčih se nam
v prsih kri bodočega mleka.

Pred oči vseh zmagoslavno
naša ne-sramnost odslanja
Noge, ljubezni up in skrivnost ljubavi.

Ljudska igra nogomet v Angliji v 14. stol. (Po stari sliki)

Iz »prazgodovine« nogometa

Celar Mirko.

Brez dvoma je nogomet v svoji današnji obliki angleškega izvora. Tam se je pač prej kot na kontinentu — zbog zgodnje industrializacije dežele — pokazala potreba, da se telo po težkem in nezdravem delu v tovarni in pisarni poživljuje in okrepi z gibanjem na zeleni trati. Ta elementarni nagon je ustvaril oni dve angleški narodni igri, nogomet in cricket.

Gotovo je, da nogomet oziroma igra z žogo, ni čisto angleškega izvora, temveč bo najbrž prav tako stara, kot človeški rod. Zgodovinski viri o prvotni igri z žogo (pri tem si seveda še ne smemo predstavljati že današnje žoge, tudi ta je napravila svojo pot razvoja) so zelo redki. Izmed Grkov jo omenja zdravnik Galen v spisu »O igri z majhnimi žogami«. Poluks iz Naukratisa (180 pr. Kr.) govori o neki igri »epikoinose«, ki naj bi bila identična z našim nogometom. Evstahij omenja neki boj z žogo pod imenom »speromahia«.

Več izvemo o tem od rimskih pisateljev. Marcial in Seneka, pisatelja iz prve cesarske dobe, govorita zaničljivo o igri z žogo »harpastum«, ki zapeljuje mladce, da se pri največji vročini izpostavljajo prahu in vsem mogočim sunkom in udarcem. Ocenila sta torej to igro približno tako, kot naši pedagogi pred četrstletja. Rimski legijonarji so potem prenesli za časa Cezarja ta »harpastum« v Galijo, pozneje v Britanijo, kjer se je nato ta igra posebno ukoreninila.

Da je bila igra z žogo že v srednjem veku ena najpopularnejših zabav v Angliji, o tem nam pričajo kronisti tedanje dobe. Prvič pa se omenja ta igra kot »nogomet« v razglasu Edvarda III. l. 1349., s katerim jo je kralj prepovedal. Ta zabrana je napisana v precej šaljevitem tonu in pravi med drugim, da se je »začela mladina zabavati z metanjem kamenja, nogometom in drugimi, nič manj škodljivimi igrami, in da bo v slučaju, da se tem razvadam ne napravi konec, zmanjkalo dobrih lokostrelcev.« Da se ta »bolezen« med mladeniči izleči, se zabranjuje v imenu kralja in pod pretnjo zapora — »nogomet in ostale idiotske igre«.

Kljub vsem pretnjam pa se ta »neumna in škodljiva igra z nogom« ni mogla zatreti. Angleške slike iz 14. in 15. stoletja nam jasno kažejo, kako priljubljena je bila, pa ne samo med mladino. Med igralci vidimo tudi bradate možakarje, kako se podijo za žogo, po tedanjem običaju kar po ozkih ulicah srednjeveškega mesta. Vse to seveda v grozo duhovščine in pa trgovcev, ki so tudi izposlovali prepoved.

Za kraljice Elizabete so že ločili dva načina igre, tako zvani »hurling over country«, kjer se je vodila žoga iz ene vasi v drugo, in »hurling to goal«, pri kateri so že streljali na gol, obstoječ iz dveh grmov. Tedanji nogomet je bil kajpada še precej divja igra. Ranjencev ni nikoli manjkalo, da pa sta si obe stranki na koncu tekme skočili v lase, je bil čisto običajen finale. Nogomet omenja tudi Shakespeare in sicer v »Kralju Learu« in v »Komediji zmešnjav«.

V istem času so gojili slično igro tudi na Francoskem, kjer nastopa pod imenom »choulaige«. Ta je imela to posebnost, da je moral igralec spraviti žogo skozi obroč, prepet s tankim papirjem. Tudi na Francoskem sta, iz sličnih razlogov kot na Angleškem Edvard III., prepovedala nogometne igre Filip V. l. 1319. in Karl V. l. 1369.

Današnjemu nogometu zelo slična igra je bila florentinska »ginoco del calcio« iz 16. stoletja. Igrišče je imelo

PRAVI

FRANCK:

vedno

odlična kakovost!

obseg 100 × 50 m. Vrata sta tvorila dva kola zabita v zemljo in skozi ta je moral igralec spraviti žogo bodisi z roko ali nogo. Moštvi sta bili po 27 igralcev. Ta igra je bila silno popularna in vemo, da so jo igrali tudi nekateri papeži.

Zanimiv je opis neke nogometne tekme iz l. 1793., ki so ga našli v arhivu angleškega kluba Sheffield Wednesday. Iz njega izvemo, kako je igralo šest mladcev iz Nortona, oblečenih v čisto modro obleko, proti šesterim reprezentantom iz Sheffielda, ki so nosili obleko rdeče barve. Tekma je trajala tri dni (!) in na igrišču je seveda obležalo tudi nekaj ranjencev. Iz l. 1815. pa imamo opis tekme, pri kateri je igral na eni strani vratarja baje sam Walter Scott. Sredi 9. stoletja so vpeljali v Anglijo atletiko in nogomet tudi v šolske zavode, s čimer se je začel pravi razmah.

Z zvezo nogometnih klubov, osnovano leta 1863. »The Football Association« pa se začne, kljub temu, da je bila tedanja oblika nogometa še v marsičem različna od današnje, že prava zgodovina nogometa.

Igra z žogo v 15. stoletju. (Star lesorez)

Isolincu

Krotilec zmaja

Na pot!

Naši otroci

Levo: Lokostrelec

Desno: Acek joka

Z odprtimi očmi

Počivam

Bratec in sestrice

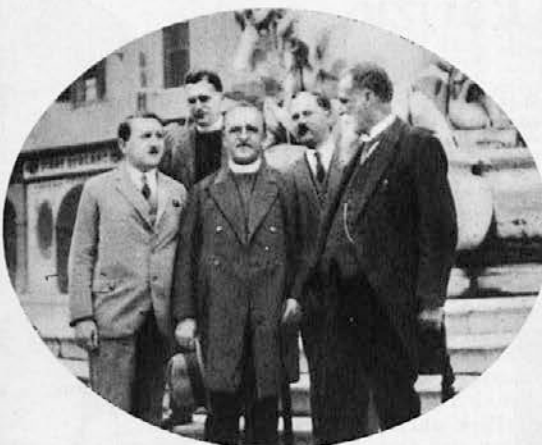
Razgovor

Vratar z žogo

Pod spomenikom Grgura Ninskoga
v Splitu

Izza kongresov v Ljubljani. Pred Robbo-
nim vodnjakom ob magistratu stoje od leve
proti desni spredaj: dr. Stjepan Markulin,
Zamykal (urednik »Našince«), hrv. pisatelj
dr. Velimir Deželić star.,
zadaj L. Bilko, poljski
mladinski organizator in
dr. J. Andrić

Desno: Na
lokomotivi

Desno oval:
Za mizo
s hladečo
pijačo

Pozdrav »ILUSTRACIJI«!

S križarenja naše
mornarice v Šredo-
zemskem morju ok-
tobra 1930.

Vaša križarka »Dalma-
rija« je obiskala otok Krf,
Aleksandrijo, Kairo, Jaf-
fo, Beyruth in otok Kreto

Levo: Spomin s Krfa. Iz
parka dvorca biošega cesar-
ja Viljema. Kip grškega ju-
naka Ahila

Desno: Iz
Jeruzalema.
Naš rojak
J. Vukma-
nović, ki je
v službi
pri angle-
ški avija-
tičarski P.
W. D. v Je-
ruzalemu, je
razkazal mor-
narjem mesto

Levo:
Naši mor-
narji na
kamelah
pri pira-
midah in
sfingi v
Gizeh
(Egipt).
V drugi
vrsti proi
Vladimir
Ražem,
ki nam je
poslal te
slike

330 kg težak in 3.50 m dolg morski
pes, ki ga je ustrelil z broda »Spa-
silac« oficir iz puške prav v glavo

Slovenci v Parizu

Danilo Zelen.

V. Vlček v pariški Opéra comique
Henri Manuel

Pariz je brez dvoma najzanimivejši center Evrope, zato ni čuda, če je umetnost privedla sem naše slikarje, literate in boheme. Francija je dežela, kjer ima vsakdo možnost dela, zato je tu ogromen naval naših delavcev in obrtnikov, v zadnjem času je postal Pariz tudi center primorske emigracije. Slovenci vseh slojev so se našli v pariškem slovenskem društvu, kjer se v tedenskih sestankih pomenijo zopet v svojem jeziku, prisostvujejo predavanju kakšnega člana ali se pa s slovensko pesmijo v mislih presele v domače kraje. Predsednik »Slovenskega društva«, dr. I. Tomšič, ni le nekak duševni vodja te male slovenske naselbine, ampak tudi svetovalec slovenskim delavcem v njihovih življenjskih vprašanjih. Je prijazen človek, ki gre vsakemu na roko in ki vedno ujame v Parizu kakšnega mimoidočega Slovenca, ki z novicami iz domovine in drugimi, za pariške Slovence zanimivimi vestmi oživi slovenske večere.

Neki pariški Slovenec je skonstruiral nekaj »perpetuum mobile« — z ogromno mehanično silo. Izum, ki bo po iznajditeljevih trditvah — preobrnil ves svet. Pariški Slovenci napeto pričakujejo dneva, ko bo izum dovršen in bo iznajditelj otvoril novo tovarno, saj bo tedaj za vse kruha dovolj in preveč. Za enkrat se pa zadovoljijo s tem, da imajo v Parizu svoj kemični laboratorij, kjer izdelujejo g. Vokač in drugi »Nikotlees« preparat, ki uničuje do 90% nikotina in ki se je povsod že dobro uveljavil. Samo v Parizu je že nad 1000 razpečevalnic tega za kadilce blažčega leka, ki je poznan v Sloveniji pod imenom »Bonicot«. Na zadnjem pariškem velesejmu se je ta preparat tako uveljavil, da ni v Evropi mesta, kjer bi ta laboratorij ne imel svoje podružnice.

Lydia Wisiakova, pariška Opéra comique: v »Prodani nevesti«

Slovenski umetniki so v Parizu dobro zastopani. G. Vaclav Vlček in gospa Lydijska Wisiakova žanjeta lepe uspehe na Operi Comique, g. Vlček kot koreograf in prvi plesalec, ga. Wisiakova kot prva plesalka. Slikar Veno Pilon ima prijatelje v montparnaškem kvartu in je danes na Montparnassu splošno znan kot umetnik odličnih kvalitete. Pilon dela mnogo, saj pripravlja za jesen razstavo svojih del v montparnaški galeriji, razstavnemu prostoru, kamor imajo dostop le slikarji poznane imena. Karlo Rupel, med našimi najmlajšimi dobro znani violinist, ki je absolvirал ljubljanski konservatorij, končuje še specijelno šolanje na pariški glazbeni akademiji. Njegovi nastopi na prireditvah našega poslaništva in drugih slovenskih in jugoslovanskih večerih v Franciji so ga predstavili tudi francoski javnosti. Ferdo Delak, ki je režiral na Dunaju »Veliko revijo 1930« se je mudil dlje časa v Avstriji, sedaj ga je pa teater zanesel v Pariz, kjer je nastopil s recitacijami zbirke primorskih pesmi in žel nad vse časten uspehi.

Pa tudi študentovska kolonija je v Parizu močna in najboljše opora »Slovenskega društva«.

Nicotless na pariški razstavi. Slika je izšla v pariškem listu »Excelsior«

Iz pariškega življenja

1. Karl Rupelj
2. Ferdo Delak
3. Če se gredo slovenski študentje apase
4. Slovenski študentje v Parizu pri študiju
5. Dr. Ivan Tomšič, predsednik »Slovenskega društva« v Parizu

»Sarajevo!«

Magajna Bogomir

Vračamo se z manevrov. Dvanajst dni med kraji, divje lepimi. Za nami so izviri Neretve, raztrgane doline Hercegovine, Javor planina, otrok, ki so ga kače zadušile na Porotji, valovite planote kraških pustinj, veličastna Treskavica, kjer žive v velikih gozdih medvedovi in volkovi, Spazija, pastirica s planine, ki je imela pravljične oči in z začudenjem v šatorih in petje ob nočnih ognjih, in ta mala anabasis, obhod dvestopetdesetih kilometrov.

»Sarajevo, Sarajevo!«

Vsako jutro grem gori na tiste hribe, iz katerih se izvije Miljačka. Megle se prožijo nad gorami, ki so kot obrisi ekspresionistične slike. Vzhod solca in njegovo barvanje turških hiš, ki so se ugnezdile v bregove. Žarki padajo nad jezero streh, se lesketajo v minaretihi, se družijo z jutranjicami zvonov. Navzdol po stezah muslimanke, lepe so, o! in se med smehom zakrijejo šele tedaj, ko se jim zasmejem v obraz. A najmlajše, tiste do petnajstih let se ne zakrijejo, lepo prijazno se jim smeje obraz obdan z rožnato ruto. Kot mleko so beli ti obrazi in sanjavi. Solnce ne sme za zamrežena okna. Jesen lega na vrtove. Vino ni dobro, a grozdje je sladko in še slajša dekle, ki stoji za njim, mlada španjolka in se široko smeji. Grem mimo sinagoge. Na cesti pred ogromnim novim poslopjem stoje židovke v gruclah. Mnogo je študentic med njimi. Drzno in vablivo jim gledajo oči. Vera ne prepoveduje ljubezni niti gimnazija ne. Ni človeka v Sarajevu od dojenčka do starca, ki bi ne ljubil.

Večer lega na ulice. Smeh in pogovori. Vabilo in brezmejna drznost oči. Promenada. In še ena: muslimanska promenada. Godbe, tombole, baklave po dinarju, črna turška po dinar in pol. Hai-Tang tudi tu. Dragica sedi ob meni in joka na vso moč. Uboga Hai-Tang! Smejem se, »Ti imaš tvrdo srce kao kamen.«

Bosanke pri črni kavi v turški sobi

Foto Rekord, Sarajevo

Muslimansko zabavišče »Šadrvan«:

Počasi, počasi plava mesec nad drevesi in mesečina se lomi v vodometu sredi vrta. Na visokem orientalsko narejenem odru pojo prelepe. Odkod so se le zbrale skupaj. Kot sen plavajo sevdalinke po prostoru:

»Imaš srebra imaš zlata,
što će tebi srebro zlato,
kad u srcu tvome nema ljubavi...«

In potem godba dervišev. Ne plešejo derviši, le najlepši se zibljejo v zvokih opojne godbe, počasi, počasi, vrte se, vrte se hitreje, vrte se divje. Po vsem vrtu raztreseni fesi se rdeče majejo v zvokih. Mesec plava med drevesi. Zlati se vodomet. V mislih se porajajo »Sarajevske noči«. Gledam Dalijo nepremično. Dalija vstaja, se približa počasi. Svoj rožasti šal je vrgla čez ramo. »Slobodno?« »Pisedi Dalija!«

In ni samo en vrt v Sarajevu. Od mnogih strani hitijo godbe in pesmi k tebi...

40 Din. —

Dr. NIC. KEMENY, Košice K. V. Poštni predal 12/K. 20

KRASNE KODRE dosežejo dame in gospodje brez lasnih klešč samo z **HELA ESENCO** za kod anje. Trajno-ti kodrov ne škoduje niti vlažen zrak niti znoj. Tudi najlepša dečja frizura se lahko go in na ta način, ker je vsaka ondulacija nepotrebna. Velič o prihr nite časa in denarja. Ugo lno vpliva na rast las. Vzhičeni boste, ko se boste pogledali v zrcalo. Takoj po uporabi nastajajo ondu irani kodri, prekrasne frizure. Veliko zahvalnih pisem. Zlasti hvalijo to esenco gledališke umetnice. Cena 12 Din, 3 stekl. 25 Din, 6 stekl. 40 Din. —

Rusinja ob klavirju. Pred mesecem dni se je ob istem klavirju zgrudil njen mož mrtev na tla. Rusinja poje, uporno življenju in svoji bedi. Dam malo denarja na krožnik: »Molim lijebo, jednu slovenaku pjesmu!« - »Koju izvolite?« -

»Tam na nebu zvezda sveti.« Gospa priklina. Sede, poje. Sedim in poslušam. Spomini iz ahasverskega življenja vstajajo na novo. Iz spominov se bude doživljaja, kot polugasle lučke: Silva, Vida, Olga, vse...

Jutro. Grem mimo privatne posredovalnice za službe. S ceste je videti v predsobo. Dekleta sede ob vseh stenah. Tudi naši slovenski obrazi. Vse oči so uprte v ona vrata. Nobena med njimi ne ve, kje in kako bo čez nekaj dni. Potem Slov. klub: Petje itd. Človek pride tja, kot da se je povrnil v Ljubljano. Ali pa si povabljen med družinico, kjer te pogostijo tudi z resnično prijaznostjo.

Pa je le narobe svet pri taki večerji. Najprej likerji in godba, potem vino in petje, potem sladkarije in vino in petje in godba, potem mesnine, sir, vino, petje, godba, potem vse to in neke eksotične jedi, potem vino, kava, pogovor, črna kava, pogovor, črna kava... Na pohištvo prekrasne vezene. Povabljen muslimanka je odvrгла šal. Pri-poveduje strašne stvari o ljubezni in smeha ni konca.

Tako je Alah, kar je imel preveč lepote v raju, stresel v to dolino in Sarajlije jo vživajo v bedi in bogastvu, v joku in pesmi, z vriskom, bolečino in strastjo. Tako je ta košček sredi Evrope tisoč dni od nje in že priseljeni Evropeci se izpreminjajo v Sarajlije.

Nemci, Čehi z aparati po cestah in se še komaj približajo čaršiji. A v rebri, v noč, v srca, v duše se ne upajo. Zato oni niso videli Sarajeva. V večerih presede v »Evropi« ali v »Central«, kakor da bi bili v Berlinu in Pragi.

Jutro, dan, noč, jutro, dan, noč: »što će tebi, srebro zlato«. »Pozdravljena Dalija!«

Ugledna Bosanka v svoji sobi

Foto Rekord, Sarajevo

Od leve
na desno:

Vali je rekla:
»Ilustracija«
je lepa, zato
ji pošlji moj
pozdrav!

Dragica
pošlji »Ilustracijo«
pozdrav iz Sarajeva

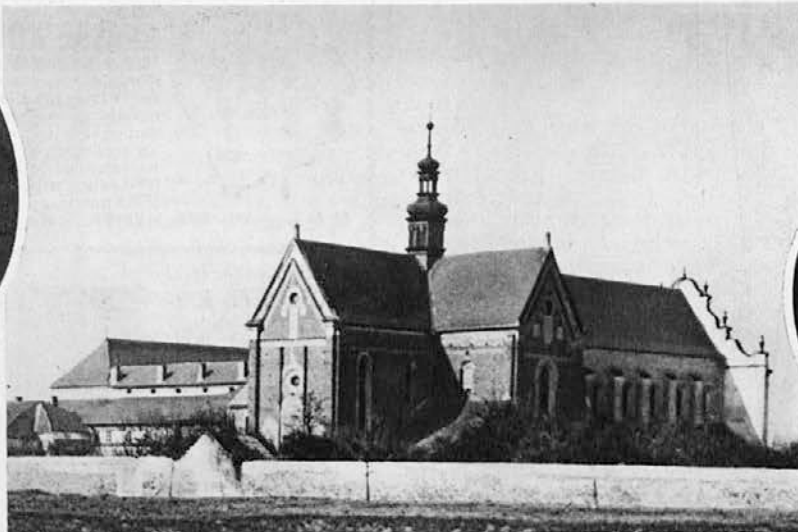

Slovenci na Poljskem

O. Robert Kuhar, prior samostana v Mogili

Desno: Samostan slovenskih oo. cistercijanov v Mogili na Poljskem

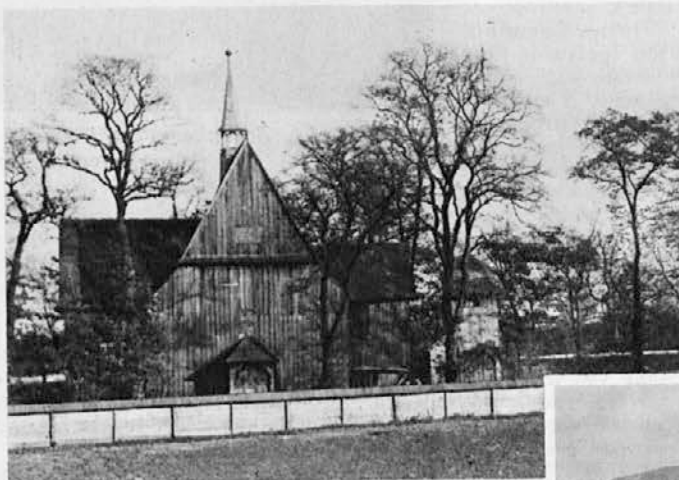
Ing. agr. Franjo Potočnik, ekonom mogil. samostana

»Ko jaz v gomili bom ...«

Tine Debeljak.

Naselbina je na Poljskem, ki je popolnoma naša, slovenska. Slovenski samostan oo. cistercijanov v Mogili je to, dve uri pod Krakovem, nekaka podružnica stiškega samostana. Kako so ti Slovenci zašli tja? Čisto naravno. Slavni samostan Mogila, ob grobu mitične poljske kraljice Wande, ki je s tega mesta skočila v Wislo, je bil v razpadu, tako moralno kot materialno, in treba ga je bilo rešiti. In ta naloga je bila dana prvim bližnjim slovanskim menihom istega reda. In to so naši v Stični. In to naši ljudje poskušajo

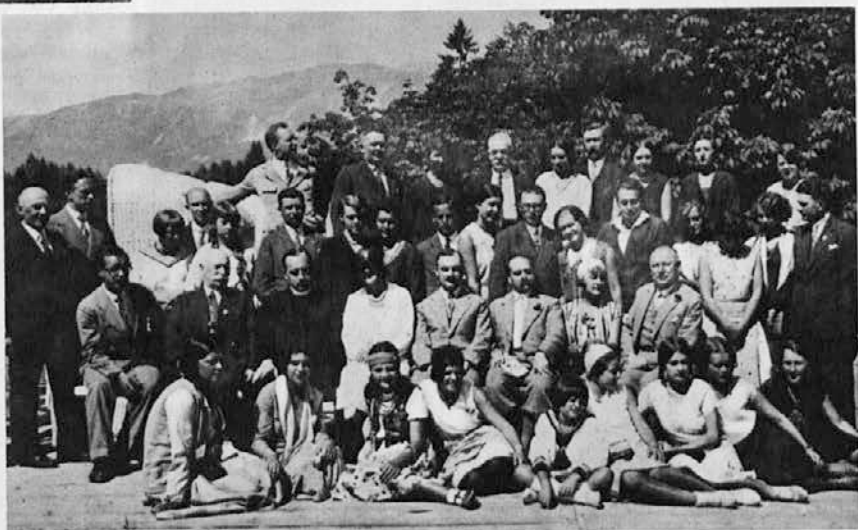
rešiti samostan, dasi je nemogoče, da bi se dvignil na nekdanjo stopnjo slave in blagostanja. Samostan in božja pot v Mogili, znana iz Sienkiewiczzeve trilogije, je slavni samostan z velikimi historičnimi spomini. Njih opati so imeli pravico udeleževati se vesoljnih cerkvenih zborov; vzdrževali so pri sebi filozofsko fakulteto in bili so mogočni: kralji so gostovali pri njih (Stefan Batori) in s kralji so se tudi pravdali več desetletij. Za švedskih bojev so namestili v svojih prostorih več kot tisoč vojakov. Danes je brez historičnih znamenitosti, ki so shranjene v muzejih. Samostan je danes obnovljen, kar je zasluga slovenskega vodstva č. g. priorja P. Roberta Kuharja in umnega gospodarstva ing. agr. Franja Potočnika z Dovjega. Uspeli so vidni in v par letih bo samostan zopet v polnem življenju, preskrbljen gmotno in moralno, kajti naši očetje vzdržujejo pri sebi privatno gimnazijo za poljski redovniški naraščaj, kateremu mislijo prepustiti samostan pred svojim odhodom domov v Stično. Vse večji pomen pa ima Mogila za slovenske študente, ki blodijo po Poljskem: je to sveti kraj za našega človeka, kjer dobi poleg lepe domače besede tudi pošteno kranjsko klobaso in čašo pristnega vina: tako dragoceno redkost v daljnji Poljski. Če bo kdo taval kdaj kje tam okoli, mu svetujem, naj se oglasi: ne bo trkal zastoj na dobra srca. Odprla se mu bodo do kleti. Samo to prosim, naj ne pove, da sem ga poslal jaz. Kajti lahko se zgodi, da samostan znova propade, ko se še niti ni pošteno opomogel: predobro namreč vem, kaj je, če pride ubogi popotni Slovenec po dolgih žejah do pristnega vina... Vsekakor pa naj č. g. oo. prav lepo pozdravi!

Lesena žarna cerkev v Mogili pod Krakovem nasproti mogočnemu samostanu

Jugoslovenska družba na ulici Varšave. Hrvat Hamm Hroatica Dužanec, Slovenec Tine Debeljak in Srb Radović

Poljske izletnice iz Krakova in Katovic, ki so letos poleti posetile Jugoslavijo, priredile v Škofji Loki poljsko-jugoslovenski večer, na Bledu kot gostje g. ministra dr. Babinskega. Sedijo (od leve na desno): Tine Debeljak, organizator izleta, (tretji) Ks. dr. Kneblewski, predsednik poljsko-jug. Lige v Varšavi, gospa in gospod dr. Babinski, poljski poslanik, s hčerko v krak. narodni noši ing. Twardo, vojvoda varšavski in predsednik poljske gasilske zveze, prof. dr. M. Miterzanka, voditeljica ženske ekskurzije, prof. dr. R. Molé, predsednik »Društva ljubiteljev poljskega naroda«, zadaj udeležence izleta (med njimi prof. France Vodnik) in delegacija poljskih gasilcev, ki so bili na gasilskih slavnostih v Ljubljani

Zimski motivo v Tivoliju

Foto Cveto Švigelj

FOTOAMATER

Moja prva fotografija

A. J.

Fotoamater pri delu

Foto D. Bajt

sem si, da je škoda, ako ima aparat ob tako lepih dneh počitnice. Seveda, kako mu to povedati, da uspem? Eh, sem si mislil, bo že kako. Imel sem srečo. Stric je prav ta dan nekaj fotografiral in sem ga zalotil prav sredi dela. Seveda sem se mu takoj ponudil za pomočnika — podajal kasete, držal medlico itd. — zraven pa napeljeval vodo na svoj mlin. Baš sem mislil, da je čas, da mu povem, kar pride stara mati in prekine razgovor.

Drugo jutro na vse zgodaj se je stric odpravil po poslu. Ker sva spala v isti sobi, sem se prebudil, ali nisem se hotel izdati, da čujem. Prikrilo sem ga opazoval s tiho željo v srcu, da bi mi dal aparat, vsaj za en teden. Že je bil napravljen in polahko je odšel iz sobe. Hotel sem skočiti za njim, tedaj pa je za vrati zaropotala stopinja. Potuhnil sem se v odejo in čakal. Polahko so se vrata odprla in v sobo je stopil stric — s torbico za aparat in ostalimi potrebščinami. Vse skupaj položil na mizo, potem pa stopi k moji postelji, me potrese za ramo in reče: »Jaz grem. Tam na mizi imaš vse kar rabiš. Pazi, da mi kaj ne polomiš.« Niti zahvaliti se mu nisem mogel. Nekaj časa sem strmel v vrata, potem na mizo in čudno se mi je zdelo, kako da imam sedaj vse. Skočim k mizi — res — vse je tu. Oblečem se in tečem k stari materi, da se ji zahvalim za tako uspešno posredovanje. Toda ona mi pove, da mu je sicer rekla, a da ji je odvrnil, da aparat ni nikak polhova škatla (samostrina) in da nekaj stane. Doma seveda ni bilo malo smeha za mojo navdušenost, češ, kaj boš ti. Seveda sem jih brž »panal« s tem, da sem vsem po vrsti dal, da naj odpro aparat, kar pa v moje veliko veselje ni nihče spraval skupaj, ker je bil gumb dobro skrit. Sedaj pa na »love!« Kot prvo žrtev sem si izbral domačo vas. Slovesno sem hodil sem in tja z aparatom. Pripravim vse in hop — in kar je, je — nazaj ni bilo več poti. Na plošči je, kar je. Tečem v temnico in z mrzlično naglico začnem razvijati. Vse je šlo lepo; no, vsaj meni se je tako zdelo. Čakam pet, deset minut, pogledam, nobene spremembe na plošči. To me je pa zjelo — prvič v moji fotografski karieri, a ne zadnjič. — Ves nejevoljen opazujem fiksir in končno ugotovim, da je bila plošča v vodi. Ker pa je znana stvar, da voda plošči v gotovih slučajih ne škoduje, se je moja jeza hitro poglobila in sem zmnožil brez škode popravil. Hvala Bogu, negativ sem srečno naredil. Ko sem potem opravil vse predpisane ceremonije z različni kopelmi in sem ploščo posušil, hajd na kopiranje. Vložim prvi papir, osvetlim, razvijem — vse črno. Hvala lepa, takih slik ne rabim in raztrgam papir na drobne kosce. Vzamem drugega. Tu sem dobil cerkev nad vasjo, ali v vasi pa vlada prava egiptovska tema. Vzamem tretjega. Tu pa cerkve ni in na mestu nje je londonska megla, a v vasi sije lepo sonce. In tako je šlo v teh treh variantah naprej. Brat je ironično vprašal, če so mi cerkev angelci odnesli, ker je ni na rekatih slikah. S tem je bila kritika proti meni in moj fotografski ugled je zopet padel. Tolažil sem se s tem, da je vsak začetek težak, zlasti pri fotografiji, ker mora človek poleg vseh težav še v temi delati.

Dolg čas

(Razprava, pri kateri častitljivi bralec na koncu nič manj ne ve kot v začetku.)

Veselko Pičirad.

Foto »Ilustracija«

Precej v začetku si moramo biti na jasnem, kaj je dolgčas. Potem moramo ugotoviti njegov izvor in kakšen pomen ima za človeštvo.

Že mnogo učenih butic se je trpilo, da bi povedali, kaj je dolgčas. Marsikatero pametno so uganili, ali prave do sedaj še niso povedali. Šele velepotezno 20. stoletje je rodilo moža, (da se mi ja kdo ne predrzne misliti, da na tem mestu o sebi govorim) ki je z »uma svitlim mečem« presekala ta gordijski voz, ki je z leščerbo svoje pameti posvetil v to tisočletno temo.

Dolgčas (pišem skupaj, da bo bolj dolgočasno)! Neki zdravnik mi je rekel, da je dolgčas zelo nevarna, nalezljiva in le z močnimi injekcijami ozdravljiva bolezen. Posebno veselje da ima v višjih krogih, ki beže pred njo iz kavarne v gostilno, iz gostilne v kino in od tod na zabavne večere. Prirodoslovec bi rekel, da je dolgčas tisti vacuum, pred katerim se narava tako trese. Asket bi dejal, da je dolgčas dušna suhota. Uradniki pravijo, da je dolgčas doba ali razdalja med drugim in tridesetim v mesecu. Študentom je dolgčas šola, profesorjem menda tudi (tu si sovražnika podajata roke).

Kakor vidite je definicij za dolgčas mnogo. Vendar se mi zdi, da prave še ni med njimi. Kajti tako splošen predmet zahteva univerzalno, da filozofsko definicijo. Zato bi rekel, da je dolgčas v nebesih spočet pravzrok, brez katerega bi bilo na zemlji silno dolgčas. To vam bom v teku ali galopu te razprave pokazal in dokazal. Rekel sem torej, da je bil dolgčas v nebesih spočet. To se je zgodilo takrat, ko so se angeli iz dolgega časa spuntali. Dolgčas jim je bilo, pa daj, puntaj se! Če bi jim ne bilo dolgčas, bi nikomur na misel ne prišlo, da bi se puntal; tako pa niso iz dolgega časa vedeli kaj bi počeli, pa so se spuntali. Tako je bilo z dolgim časom v nebesih. Kaj pa na zemlji? Na zemljo pa ga je postavil sam Bog s tem, da je najprej Adama samega ustvaril. Sicer je brž zapazil to napako, toda dolgčas je bil že tukaj. Ko je Bog videl, da Adam sam po raju hodi, da iz dolgega časa na drevje pleza in pri tem svoje hlače trga in da nima nikogar, ki bi mu jih zašil, je rekel: »Človeku ni dobro samemu biti.« To se z drugimi besedami pravi, da človeku ni dobro, ko se dolgočasi. Adam namreč ni bil ne filozof in ne pesnik, ker ti niso nikdar sami, kadar so sami (prve vedno spremelja njihov genij, drugi pa nosijo v srcu portrete ali reliefe svoje izvoljenke) in če bi bil Adam filozof in pesnik, bi se z vsemi štirimi branil podvreči se tako težki operaciji, ki je imela zanj in za vse človeštvo tako hude posledice. Torej radi dolgega časa je Bog iz Adamovega rebrišča eno sunil (seveda ne najboljšo). Pa ne samo radi tega. Bog je vedel, da po toči ne pomaga zvoniti, in je zato Adamov greh že v naprej kaznoval. Ako sta Adam in Eva lepo nekaj časa skupaj živela, se je pričela Eva dolgočasiti in zaželela si je senzacij. Tedaj pa se je hudič, ki mu je bilo ime dolgčas splazil v kačo in zapeljal Evo, da je jedla prepovedani sad in ga dala možu. To je bila prva senzacija, ki jo je povzročila ženska in posledice te senzacije čuti še zdaj vsak zemljan na svoji koži.

Učenjaki in bogoslovci so se pripravili med seboj, kakšen sad je moral neki biti v raju, da je Evo tako premotil (Adam tu ne pride v poštev, ker kot »krapinski človek« še ni imel razvitih gustalnih čutov, in končno je njega žena zapeljala in ne sad). Moje mnenje je, da je bilo to drevo prava kranjska, kisló-grenko-pusta, usta zvijajoča lesnika. To svoje mnenje bom zagovarjal proti vsakomur, ker je oprto na tri tehtne dokaze. Prvič bi

Zdehanje — začetek in konec dolgega časa

DARMOL

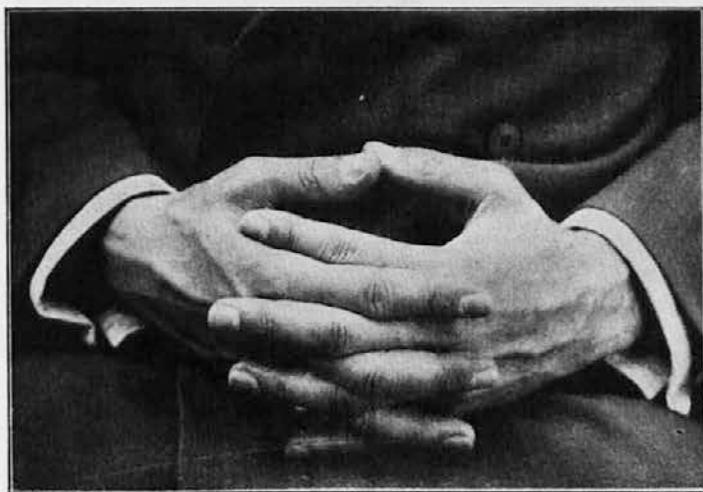
čokolada za odpiranje

Eva, če bi bilo jabolko dobro, ne pojedla samo enega, ampak tudi dva in tri in še več in jaz dvomim, da bi v tem slučaju sploh poklicala svojega moža. Drugič podpira moje mnenje o lesniki dejstvo, da je Eva, brž ko je ugriznila v kislo jabolko, takoj nesla drugega k možu, da bi se še on z njim davil. Ker je Adam mislil, da je vse dobro, kar mu žena da (o sancta simplicitas), ga je hitro pogoltnil. Ko je pa začutil, da ga je žena prevarala, mu je od jeze in žalosti v grlu ostalo. Tretjič, ker je Bog hotel s tem, da je v sredo raja vsadil lesnika, pokazati, kakšno moč ima prepovedan sad, da kljub malovrednosti vsak roke po njem steza.

Dolgčas ni tako malenkostna stvar, kakor bi se komu na prvi pogled zdelo. Dolgčas igra veliko vlogo v zgodovini človeštva. Saj vendar razdelimo ljudi v dolgočasne in kratkočasne. Prvi imajo to prednost, da poleg svoje lastnosti še dolgo žive. K tem bi sodili: Padarji, »pesniki«, profesorji, pedagogji, penzionisti, hišni posestniki, tovarnarji, vratarji in razne pobožne tetke. Drugo spada pa drugam. Potem je dolgčas — kakor sem že povedal — pravi vzrok vsaki stvari. Mi morda morete naštet le tri stvari, ki bi ne bil njih začetek dolgčas? Kar v zgodovino pogledjmo! Vse vojne so se začele radi dolgega časa in ko so se jih ljudje naveličali, so sklenili mir. Vsa velika odkritja in izumi so nastali radi dolgega časa.

Če bi ljudem ne bilo dolgčas, bi nihče ne mislil, če bi nihče ne mislil, bi tudi nič ne odkril, še manj kaj izumil. Pa ne samo v javne in velike, ampak tudi v zasebne in malopomembne stvari rad poseže dolgčas. Ljudje se iz dolgega časa ženijo, pa se radi dolgega časa zopet ločijo. Pa ne samo to, tudi morijo se iz dolgega časa. Življenje se jim zdi dolgočasno, pa bumf ali čof ali loklok. Čeprav morda časniki večkrat navajajo kot vzrok samomora nesrečno ljubezen, ni vendar to nič drugega, kakor drugi naslov za dolgčas. Nesrečna ljubezen, to se pravi, da se je pokojnik(ica) pri izvoljenki(cu) dolgočasil(a), ali pa ona (on) pri njem (njej).

Veliko dobrih, kakor tudi slabih stvari izhaja iz dolgega časa. Presodite torej, kaj bi bilo, če bi dolgega časa ne bilo. Prvič bi kultura propadla in napredek nazadoval, drugič bi bilo na svetu strašno dolgčas.

Tako se prede dolgčas s palci, ali pa palec na kazalec in kazalec na palec, vsak dan po par vatlov

Zato je sveta dolžnost vsakega zavednega uda človeške družbe, da z vso dušo in telesom brani ta predragoceni dar božji. S sveto jezo naj črti vse one, ki preganjajo dolgčas, ki ga izrivajo iz človeške družbe.

Bratje mili, na noge! Vse za dolgčas!

Rad bi vam dal nekaj smernic, kaj bi bilo početi z dolgim časom. Za sedaj povem samo eno.

Magistrat naj naloži na dolgčas trošarino, kakor na mleko, ker bi to nosilo v mestno blagajno ogromne vsote. Tako pa ga sedaj lahko vsak prodaja javno na cesti ali na trgu in nihče ne ve, koliko denarja gre v nič.

SOIR DE PARIS

„Soir de Paris“

novi moderni parfemski izdelek
trrdke

BOURJOIS

PARFUMEUR
P A R I S

Šminki za obraz, ki sta postali
že svetovnoznani:

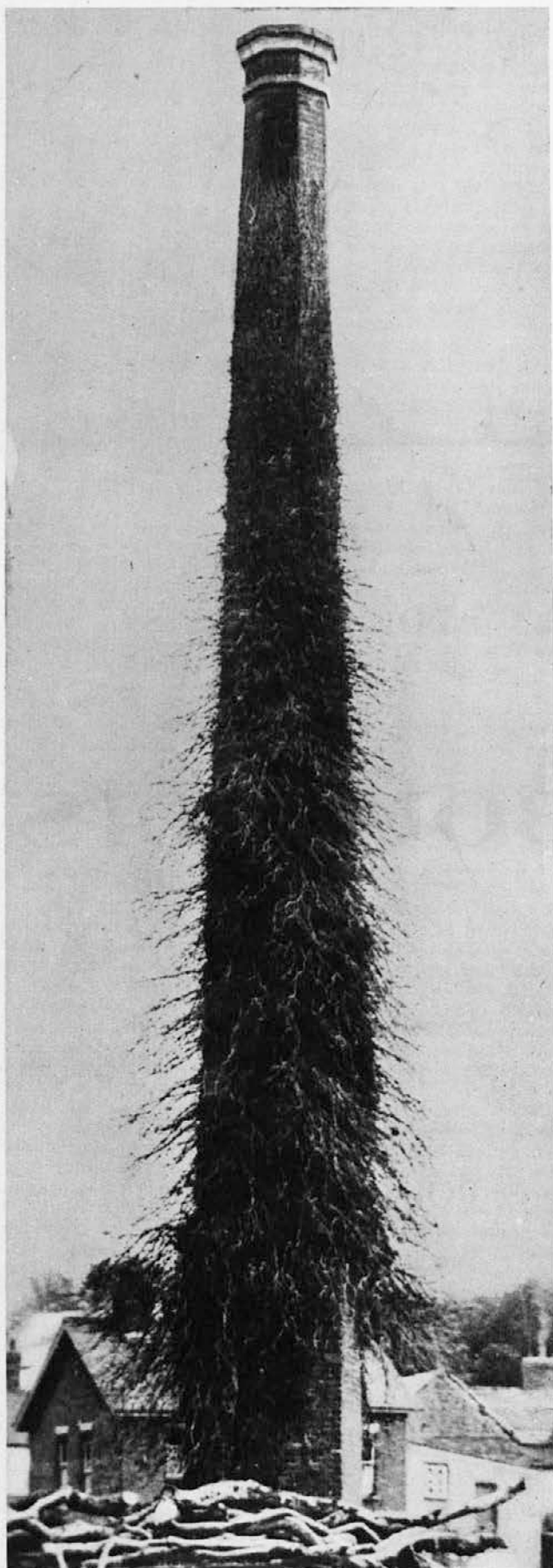
CENDRE DE ROSES
in
ROUGE MANDARINE

Vam jamčita za odlično kvaliteto
novih izdelkov.

Samozastopstvo:

Mr. Ph. Bela Vary
Zagreb, Smičiklasova 25.

Telefon 49-99.

Muhasta narava; Z bršljanom porasli dimnik
v Devonu (Anglija)

Največji prstan sveta imajo v New Yorku. Vreden je svojih 10.000 dolarjev, precej več kot pol milijona dinarjev. Lastnica tega prstana ga more nositi tudi okoli vratu, namesto na prstu

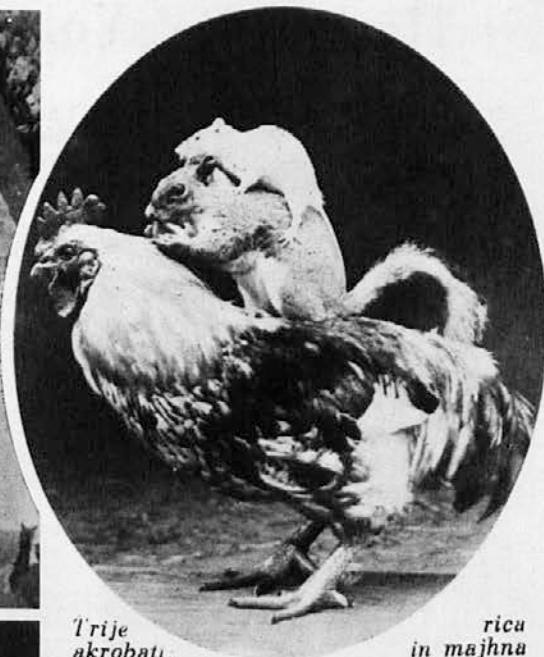
Gospod je malo prevelik in na šibkih nogah, da bi mirno mogel
podati roko

V Bruxelessu (Belgija) so pred kratkim priredili šah z živimi figurami. Za križkrazasto desko je služila cesta. Bilo bi predolgočasno stati na enem mestu in gledati v zrak, zato so se »figure« zabavale druga z drugo

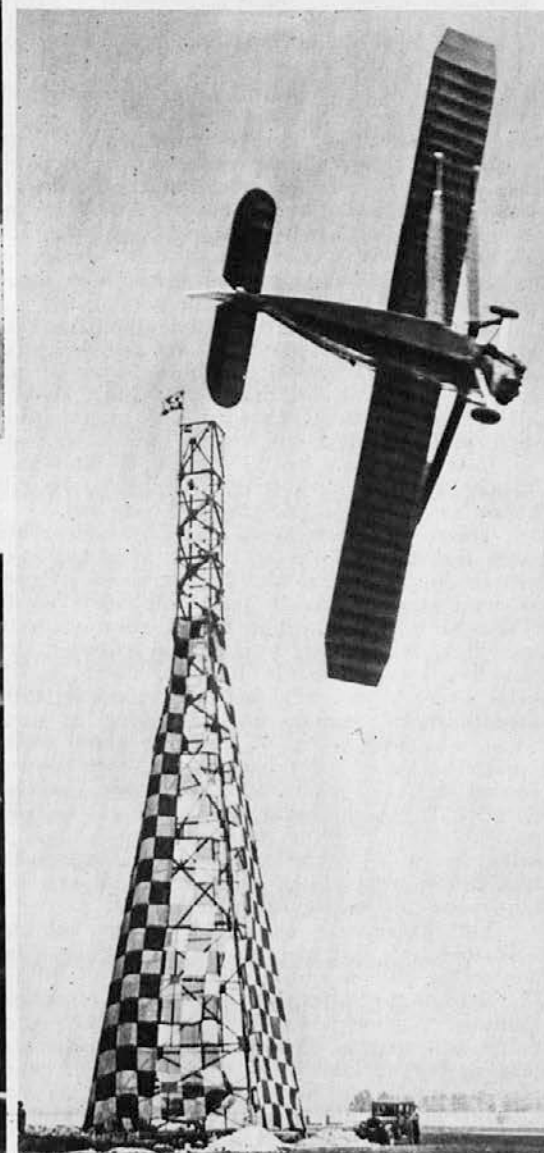

Beli medvedje so zadovoljni tudi v gorkejši vodi, kakor so je pajeni. Zoološki prt v Hannoveru jih nima v kletki, temveč kar na prostem

Trije akrobati: petelin, pevec

in majhna miš pri oaji

Kako se vežbajo aeroplani v Ameriki. Izvežbanost dokažeš, če znaš krmariti v neposredni bližini takega stolpa

(Konec.)

Hrabroslav Volarič

Kvaliteta pred nami vstvarjenih del kolikor toliko vedno vpliva na poznejše vstvarjanje. Vsako delo se v gotovem smislu nanaša na pred njim vstvarjene zaklade, bodisi tako, da jih potrjuje, bodisi da jih zanika. S primerjavo in nanašanjem se vstvarja skupnost dela, ki sčasom dobi ime: tradicija. Za nas ta beseda prav za prav nima pomena, ker prave tradicije kot mlad narod še nimamo. Ravno zato pa moramo ceniti delo tistih, ki so bili delavni v preteklosti, kot začetek sledečega mu razvoja. Volaričev oče je bil poleg svojega čevlarskega

poklica tudi vaški godce, ki je igral na plesih klarinet. Tedaj so namreč po Primorskem za ples splošno igrali na harmoniko in klarinet, kar je vplivalo silno komično. Dečka, ki je torej zrasel v neke vrste muzikalni okolici, je začela glasba zanimati. To je opazil tudi učitelj Carli in prihitel mu je na pomoč. Oče mu je kupil nekaj klavir, Carli pa mu je začel razlagati početne pojme o glasbi. Pozneje je užival glasbeno izobrazbo, kakršno nudijo učiteljsišča, in začel je skladati. To je tedaj pomenilo toliko, kot pisati za zbor, kajti klavir so rabili za poučevanje in intoniranje.

Ko je pozneje Volarič postal učitelj, je silil bolj in bolj proti mestu, da bi lahko slišal več muzike. Iz približno istih vzrokov se je potegoval za Tolmin, kjer je učiteljeval Fajgelj, ki je slovel kot dober glasbenik. Mislil je, da bo v bližini mesta hitreje napredoval. A ni mu bilo dano. Nekoč se je prehladil in z eno kretujo mu je smrt preprečila vse.

Volariča kljub kratki življenjski dobi lahko brez pomisleka postaviš ob kateregakoli skladatelja čitalniške dobe, kakor so: Hajdrih, Kocijančič, Leban itd.

Volarič je homofonist, z vedno svežim, lahkotnim ljudskim tonom. Glasbeni stavek je korekten, po navadi brez pravih domislev, a tudi brez grobosti. Njegovo prvo delo je deset zborov, izdanih pod naslovom »Venec 4 gl. pesmic. Najboljši v tej izdaji je moški zbor »Slovenca doma«, ki sestoji iz dveh delov; prvi del je ognjevit, drugi mogočen. Skladbe, kjer uporablja brenčeči zbor, so šibkejšje. Zlasti velja to za pesem »Pri mrtvaškem odru«, ki je neverjetno koncipiran, tenor solo pa ima obseg in lego za bariton. »Slovenske pesmi« op. 7. obsegajo same mešane zборе, že mnogo boljše od prej imenovanih. Prav posrečeni so »Gospodov dan«, »V noči«, »Ne zveni mi«. Pod istim naslovom je izdal 13 moških zborov, od katerih sta najboljša med pevci povsod znano »Slovo« in »Eno devo le bom ljubil«. Omenitve vredno je, da je Volarič v tej izdaji poskusil napraviti komične zборе (primeri »Bedak je«, »Kos«). Niso se mu pa tako posrečili kakor Alojziju Sachsu.

Volarič je izdal en zvezek zborov, od katerih je najbolj znani »Žgubljeni cvet« na Gregorčičevo besedilo. Komponiral je tudi samospeve, katere je uredil dr. Čerin. Stil klavirskega spremljevanja je lahkoten in prozoren, melodija naravna. Najbolj znan je samospev »Oj rožmarin«, ki je poleg samospevov »Zopet solze« in »Pregovorjena ljubezen« tudi najboljši. Tudi za klavir je Volarič poskusil komponirati. Uspela mu je le »Zvezdica«, znana polka-mazurka. Omeniti moram, da mi neizdane skladbe niso znane in torej o njih ne morem govoriti. Tudi ne vem, ali so mi znane vse izdane, ker so tedaj pisali številke za opuse, kakor je prišlo. Pri ocenjevanju Volaričevih skladb sem šel s stališča sedanjosti, uvaževal sem le, kar ni zarjavelo, kar ima za nas živeče še važnost.

Sklonil sem se, da pogledam v obraz. Po hrbtu so mi zagomazeli mravljinici...«

Tisti hip je kriknila Nyna:

»To — to je, bil moj oče!«

Sesedla bi se, da je ni vjel Franc.

Vladimir se ni ozrl nanjo, ne na druge, ki se jim je prav tako risalo veliko razburjenje na obrazih, temveč je nebrizno nadaljeval:

»V temi nisem mogel razločno videti. Otipaval sem neznanca. Tisti hip sem zaslišal izpred hiše stopicanje nog. Ozrl sem se skozi okno in opazil finančno stražo. Nihi trenutka nisem mogel več ostati na tem mestu. Ni bilo časa za premišljevanja, uganka trupla bi ostala nerešena, da ni švignil od oken sem pramen ročne svetilke na glavo mrtveca, ki sem jo držal v rokah. V hipu sem že bil pri zadnjem izhodu. Vrata so bila odprta. Zdirjal sem v svobodo... Obraz pa, ki sem ga videl, ni bil obraz tvojega očeta, Nyna...«

XXIII.

Sproščenje je kakor dih osvetojuče sape švignilo po obrazih vseh, toda ni se dotaknilo mrkega obraza Jereba.

Vladimir je gledal v oživiljeni obraz Nynine, ki je nagnila glavo in se ozrla nanj. Rekel ji je:

»Nyna, zakaj sem nosil to skrivnost seboj, ne vem. Nisem imel moči, da bi se osvobodil prokletstva močne volje bandita, ki je terjal od mene molk do skrajnih posledic z enostavnim poudarkom, da me je dolžil udeležbe pri umoru tvojega očeta... Molčal sem. Toda v tej dobi molka in pokore pa sem vstajal tudi jaz. Kar je bilo zakopanega v moji mehki naravi, to se je sprostil. Veroval sem v možnost razjasnitve tega umora, ki je težil nas vse... Ko sem tedaj bežal iz one proklete hiše, mi je »Sibila« — grmovje naših tajnih sestankov — krilo hrbet. Hišo so zasedli stražniki. Umora niso mogli pojasniti, kakor jaz še danes ne morem povedati, kdo je bil neznanec, dasi sem videl njegov obraz. Danes morem le dve stvari za trdno odgovoriti. Prvo: dolžim Adolfa Jereba, da je umoril neznanca. Drugo: imam še neka pisma, ki govorijo za to mojo trditev. In še nekaj: Truplo neznanca je še tisto noč izginilo. Torčji bi le utegnil biti tvoj oče? Oporekam. Za to imam druge dokaze — —«

Tisti hip ga je prekinil Franc.

»Tvoja obdolžitev je težka. Če te prekinem zdajle, storim to zaradi tega, da dam priliko Adolfu Jerebu za odgovor. Morda hoče celo nadaljevati s svojo zgodbo?«

Adolf Jereb je gledal vse s kalnim pogledom, ki je vsem navzočnim vdihnil občutek groze. Ko je izpregovoril, mu je prihajal glas iz ust kakor iz groba.

»Ne morem več nadaljevati. V kratkih stavkih naj povem, da potrdim obdolžitev, ki pa me ne muči posebno hudo.«

V resnici sem bil prepričan, da sem tedaj vrgel v klet Grdino. Živci so mi bili tisto noč izčrpani. Nisem razločil, kdo bi bil. Tisto noč je bil itak vsakdo moj sovražnik. Bogme, od tiste noči nisem več videl Grdine. Zakaj se je skrival je jasno: imel je iste namene tedaj, kakor sem jih imel jaz. Hotel sem izropati tihotapsko karavano, ki jo je vodil Nynin oče. Izropal je ni Grdina, izropal je nisem jaz.

Karavana je bila brez denarja. Toda pri sporu, ki je izbruhnil med Nyninim očetom in menoj, je moral dati svoje življenje neznanec Peter, pomagač Grdinov. Strel je bil namenjen Nyninemu očetu, izognil se mu je, padel je nedolžni, četudi bandit. Obračunal nisem s pravim, odnesel mi je pete, da ga ne vidim nikdar več. Svojega ravnanja ne bom opravičeval. Dovolj je, da priznavam.

Magična moč, ki me je odlikovala pred drugimi in mi jih je zaslužila, ni bila nič posebnega: volja stori vse.

Pa saj to je bilo lahko: združili smo se v tolpo ljudi, na zunaj in na videz poštenih, ki pa jih je gnala lakota denar do tihotapstva, do kraje in do zločina. Vodil sem jih, ker so se mi pokoravali.

In če se mi je kdo uprl, sem moral streljati. Do tega me je prignala moja odločnost, ali če hočete, moja zločinska narava.

Ne obtožujem se: priznavam. Umor je bilo moje delo. In tudi to, da je truplo izginilo. In še to, da je bilo pokopano v jami, ki si jo je tisti neznanec ono popoldne sam kopal za zaklade, ki naj bi jih izropal ponoči. Tako je življenje na svetu — —«

Ta čudna banditska izpoved se je vseh močno dojmlila. Adolf Jereb je komaj govoril, toda je še nadaljeval:

»Vem, da ste imeli svoje sporazume. Predobro vem, kaj pomeni pristan na roki. To je borba za življenje in smrt. Toda povej mi Franc, zakaj si eden tvojih stražnikov nerazumno gladi svojo brado? In zakaj si je zdaj nataknil pristan, ki je prav tak, kot ga nosita Nyna in Grdina?«

Zdaj se je Franc obrnil in pomignil možu z brado med civilnimi stražniki, ki so stali nedaleč v polkrogu.

XXIV.

Ko se je mož približal, je hitro snel brado in brke. Nyna je kriknila. Pred njo je stal njen oče. Njen oče je pristopil in pogledal vsem v oči: »Drugačno ime sem nosil, obraz mi je bil izpremenjen. Nosil sem brke, očala so skrivala moj vročinski pogled. Umrli nisem, udril sem se v zemljo, da skrijem pot za seboj in svojim slabim početjem. Toda zato je mogel rovariti Adolf Jereb, mogel je izbrabiti mojo »smrt«, v katero so vsi verjeli. Mogel je prepričati mojo hčer, da bi jo pridobil zase in da bi poteptal njeno mlado življenje. Mogel je držati v svojih kleščah Grdino, da ni izblebetal, kar je ta edini vedel, da je izginil njegov tajni pomočnik Peter. Mogel je prisiliti Vladimirja, da je molčal. Toda ni mogel preprečiti, da bi se jaz ne javil Vladimirju, da bi jaz ne bil obvestil Vladimirja o tem, da živim, da mislim nanj in na svoj Nyno. Bal sem se za ta pisma, ker sem vedel, da jih Vladimir ne uničuje, in ker sem se bal, da pridejo nepoklicanim v roke. Tudi jaz nisem bil brez madeža. Ko sem šel ta pisma iskat, sva se srečala s Francem in tedaj sem se mu predal. Da, hodil sem po napačnih potih, kradel sem in tiho-tapil. In zdaj sem se več kot eno leto skrival, da mi ne bo treba delati pokore za svoja početja. Zmotil sem se bil. Kljub temu sem se bil pokoril. Proklet sem svoja zmešana leta in se očistil. Da, Adolf Jereb, tekmovala sva pred leti v najhujših zločinih, zdaj že davno ne več...«

O, kako sem daleč od vseh tistih nesrečnih let in pustolovščin. O, kako si daleč pod menoj, Adolf Jereb!

Oktavo višje sem se dvignil in usmeril svoje življenje v spoznanje in umevanje. Z lahkim srcem se morem danes predati v roke zemski in božji pravici. Prej pa se še moram zahvaliti Nyni, če je bila pripravljena na to, da se žrtvuje zame in za nekakšno dobro ime in mnenje, ki ga je imela v očeta. Tvoj oče, Nyna, se je izpovedal vseh svojih krivic. Veruj, da je zdaj bolj kot kdajkoli potreben tvoje ljubezni. Nyni so se zdaj vlije solze.

K Adolfu Jerebu je stopil Franc:

»Adolf Jereb, izdalo te je pismo, ki si ga dal izročiti Vladimirju Kramarju na karnevalskem rajanju. Tam si omenil Nyninega očeta. To pismo, ki ga Vladimir v velikem razburjenju ni mogel prebrati, mi je šele dalo pravo sled vaših odnosov. Sledil sem tej sledi in zato smo danes tukaj. Ne obtožujem te onega, kar si zagrešil, ko si teptal ženska srca in mehčal možgane možem. Otroci si svojega časa, svojih umišljenih pretiravanj in hotenj, svoje presvobodne volje in misli. Ker si obdolžen umora Petra Isteniča na meji in umora treh policistov v razbitem avtomobilu, te zahteva pravica. Prosim, sledi mi!«

Tedaj se je pokazala na obrazu Adolfa Jereba čudna sprememba. Čudno se mu je spačil. Moral je zapreti oči. Z vso silo jih vendar odprl in zamrmral skozi zobe:

»Hvala ti, prijatelj. Prepozno prihajaš — vzel sem strup... Nekaj denarja je v bankah... Razdeli ga med moje prijateljice... Pozdravi Nyno, jaz je ne morem... več...«

Val krvi mu je tisti hip planil na ustnice. Telo mu je zvil strašen krč. Toda v par minutah je srce zastalo.

Franc se je priklonil in pokril truplo s plaščem.

Družba je nemo gledala konec bandita. Nyna je objela svojega očeta. Z druge strani se je ozrla na Vladimirja.

Dva stražnika sta prenesla mrtveca v avto. Tudi v drugem je že brnel stroj. Tedaj so se napotili vsi k cesti brez besede. Topo vdani vsak v svojo usodo in svojo bolečino. Morda ni nikomur bila pot predolga. Kar naenkrat so vdrli po cesti v mesto, ki jih je objelo s svojimi mrkimi stavbami in mrzličnim hrupom.

XXV.

Minilo je skoraj leto, ko se je Nynin oče vrnil očiščen in spokorjen k svoji hčeri. Ni manjkalo mnogo do svatbe. Nyna je bila izpremenjena na telesu in na duši. Nič manj Vladimir, ki je bil potreben njene ljubezni in njenega prijaznega nasmeha. Oče jima je nevsiljivo pridigoval o življenju, ki ga je doživel on na tako globok in trpek način. To ju ni motilo.

Saj sta vedela, da se ljubita. In da je ljubečim svet odprt na vseh štirih straneh neba. In da je ljubezen vedno sladka, če je prava.

KONEC.

Brezplačen popis Vašega življenja.

»Vseh skrbi se morete oprostiti«, pravi sloveči astrolog.

Oris ali popis življenja je za trezno mislečega človeka tako važen, kakor zemljevid za pomorščaka. Zakaj bi hodili slepo naokoli, če dobite lahko potem običajnega pisma točne informacije, ki naj Vam pomorejo do sreče in uspeha?

Prej posvarjen, prej obvarjen.

Profesor Roxroy Vam bo razložil, na kakšen način morete doseči uspeh, v katerih dneh Vam bo sreča naklonjena in kdaj ne, priporočil Vam bo, kdaj se lotite tega ali onega, ali nastopite potovanje, kdaj in koga poročite, kdaj si poizkusite izboljšati svoj položaj, kdaj smete investirati in ali so umestne spekulacije. To vse in mnogo drugega je mogoče doznati iz Vašega življenjskega popisa.

Mme. E. Servagnet, Villa Petit Paradis, Alger, piše:

»Horoskop, ki sem ga prejela, me popolnoma zadovoljuje, kajti moja preteklost in sedanost prikazuje nadvse točno, nadalje podaja verno sliko mojega značaja in moje zdravstveno stanje, razkriva pa diskretno tudi mojo prihodnost ter mi daje tozadevno dragocen nasvet. Delo profesorja Roxroy-a je res nekaj izrednega.«

Če želite dobiti brezplačno popis Vašega življenja, napišite razločno in brezpogojno svojeročno Vaše ime in naslov in pošljite te podatke takoj profesorju Roxroy-u. Če hočete, priložite lahko 10 Din v bankovcih (kovanega denarja ne prilagati) za poštnino, pisnino itd. — Naslov: ROXROY, Dept. 8395 Č, Emmastraat 42, Haag (Holland). Pisemska pristojbina za Holandsko: 3 Din.

N. B. Profesor Roxroy ne zna slovensko, ter mu je zelo žal, da more spričo tega odgovoriti le v nemščini (na željo tudi v francoščini ali angleščini).

**Salda-konte,
štrance, journale,
šolske zvezke,
mape, knjižice
za odjemalce,
risalne bloke itd.**

**nudi po izredno
ugodnih cenah**

KNJIGOVEZNICA JUGO-SLOVANSKE TISKARNE

v Ljubljani, Kopitarjeva ul. 6, II. nadstr.

*Rjav kostim iz žameta z obšivi iz lisičje kože.
Primerna žametna čepica* Feldscharek, Wien

*Cela obleka iz temnomodrega crepe marocaina
z modrobelim mousselinom* D'Ora, Paris

Temnozeleni obleka odlične dame iz pariške družbe
D'Ora, Paris

Kratek plašč iz hermelina k obleki iz nežnega mousselina
D'Ora, Paris

* NAILEPŠA *

* BOŽIČNA *

* DARILA *

Pročiančič

A. & E. SKABERNE

LJUBLJANA

NAIPOPULARNEJŠI NAIPRIJUBLJENEJŠI
FABRIKAT

NAILEPŠI BOŽIČNI DAR

**Preberite in
dajte še drugim brati!
»Ilustracija« vabi vse!**

»ILUSTRACIJA« v prihodnjem letu

»ILUSTRACIJA« stopa danes, po zaključku drugega letnika, med svoje naročnike in sodelavce, da jih pridobi tudi za prihodnje leto 1931. Po dovršitvi dveh letnikov pač ni človeka med nami, ki ne bi vedel, kaj je »Ilustracija«, tudi če je manjkal v vrstah njenih naročnikov iz kateregakoli razloga. »Ilustracija« stopa danes pred slovensko javnost, da se zahvali vsem dosedanjim svojim naročnikom, prijateljem in sodelavcem, hkratu pa tudi z željo, da bi se krog le-tih v letu 1931 še povečal in število pomnožilo, da bi v vrste njenih prijateljev stopili tudi oni, ki so doslej stali skeptični in maloverni ob strani. Le s pomnožitvijo v tej smeri bo mogla »Ilustracija« izvesti program, ki ga zasleduje in ki ga od leta do leta skuša čim bolj spopolniti.

»ILUSTRACIJA« je danes po tehnični opreми ter izbrani vsebini najodličnejši list te vrste v državi in nosi laskava priznanja ne samo domačih, nego tudi inozemskih krogov. Njen program za prihodnje leto je spopolnjevanje v obeh smereh.

Tudi v novem letniku bo »Ilustracija« v prvi vrsti ilustracija vsega mnogovrstnega življenja, ki šumi okrog nas. »Ilustracija« hoče to življenje zajemati in podajati še nadalje v kvalitativno izbranih slikah ter pojasnjujočem besedilu k tem slikam.

»ILUSTRACIJA« bo v slikah beležila:

vse svetovne in zlasti za razvoj domovine važne dogodke in osebnosti, kar je bila že doslej njena velika odlika;

posvečala bo pažnjo razgibanemu življenju človeštva z izbranimi slikami in teksti, z najraznovrstnejšimi aktualnostmi.

Razen tega bo »**Ilustracija**« čitatelja spremljala v mirnejše kraje sodobnega življenja, v delavnico znanstvenika, umetnika, na ekspedicijo raziskovalca, k neizčrpnim pojavom prirodnega dogajanja, vodila ga bo med tuje narode in ljudstva prav tako kot med zaklade domače zgodovine in kulture. Kakor bo zajemala v sliki nemir in vrvež sveta, tako bo, na drugi strani posvečala vso pažnjo mirni kulturi domače hiše in družinskega življenja in zagotovimo lahko naše naročnike, da bo vsakemu ustrezno. Uredništvo si je za sodelovanje zagotovilo prve strokovnjake, tako bo

o naravi, življenju narave, o lovskem življenju prispeval mojstrske članke rav. g. dr. Stanko Bevk;

poseben cikel bodo tvorili sprehodi po delavnicah znanstvenikov in med prvimi bo napisal konservator g. dr. France Stelè spis iz prakse spomeniškega konservatorja, kateremu bodo sledili drugi strokovnjaki.

Zase cikel bodo tvorili članki o razvoju moderne tehnike z bogatim slikovnim gradivom;

prav tako bomo stalno priobčevali poljudno strokovne spise iz področja geografa in geologa, pisane od naših strokovnjakov;

kakor lani, bo tudi letos sledil kurzus umetnostno zgodovinskih skic, ki jih bo pisal urednik v obliki poljudnega tečaja;

napovemo tudi lahko serijo člankov o zdravstvu in praktični higijeni, ki bodo nazorno ilustrirani;

zagotovljenih imamo tudi več ilustriranih člankov iz mladinske psihologije in pedagogike v obliki zanimivih kramljanj in aperčujev o psihi otroka;

posebno pozornost bomo posvetili domu in tako lahko napovemo, da bo vsaka številka »Ilustracije« prinesla bogato ilustriran sestavek o poedinih vprašanjih iz gospodinjstva, hranoslovja in domače kulture, sploh članke, ki bodo posebno privlačevali slovensko ženo-gospodinjo, gostiteljico, vrtnarico, ve-

ziljo itd.; posebno vrsto bodo tvorili spisi o ekspedicijah, tujih narodih in deželah ter ilustrirani potopisi domačih avtorjev, med prvimi izide članek o Grčiji in Atenah.

Mimo tega in drugega bomo pa še nadalje prinašali ilustracije in prispevke o gledališki umetnosti in o filmu;

Dr. Vladimir Bartol bo pisal o okultnih pojavih, naš športni referent je obljubil zgodovinski pregled športa in v prvi številki izide zimski šport; Boris Orel nam je zagotovil vrsto člankov o najrazličnejših in najzanimivejših stvareh, malenkostih, ki jih sicer ne upoštevamo, med drugim majhen esej o cirkusu itd.; kdaj pa kdaj bomo objavili šahovsko rubriko in naravno je, da bomo zasledovali kot doslej tudi razvoj in izhajanje slovenske knjige.

Kot doslej, bo tudi v naslednjem letu »**Ilustracija**« imela grafološki kotiček in kot za fotoamaterje, v razdobjih bomo objavljali kotiček naše dece, prav tako bomo tudi v bodoče poročali o glavnih novostih mode za dame kot za gospode.

Bodoči letnik »**Ilustracije**« bo prinašal prevod romana, ki bo vreden branja, gojil bo pa tudi originalno

Podpisani(a)

stanujoč(a)

zadnja pošta:

naročam mesečno revijo »**ILUSTRACIJA**« za leto 1931.

Naročnino: Din 100.— za celo leto,

» 55.— » pol leta,

» 28.— » četrt leta

pošljem takoj po prejemu položnice
nakazujem istočasno po položnici (nakaznici).

Pošljite mi tudi kompletni letnik »**ILUSTRACIJE**« 1930 (nevezan letnik za Din 100.—, vezan s poštnino pred za Din 152.—), kateri znesek poravnam po prejemu položnice (sem Vam istočasno nakazal).

Lastnoročni podpis:

Neprimerno črtajte:

slovensko prozo v obliki krajših novel naših domačih pisateljev, ki so vsi obljubili sodelovanje še v naprej; prav tako bomo objavljali tudi originalna dela naših likovnih umetnikov in risarjev-illustratorjev, v čemer je »Ilustracija« že doslej vršila odlično kulturno delo.

Uredništvo bo storilo vse, da bodo čitalci »Ilustracije« z listom zadovoljni, prav tako bo tehnična oprema lista najboljše od najboljšega. Uprava in uredništvo želita le, da se krog naročnikov poveča in list spopolni do one meje, do katere ga je spopolniti mogoče.

Uredništvo »Ilustracije« prevzame z novim letom Dr. Rajko Ložar.

»Ilustracija« stane: celoletno 100 Din, polletno 55 Din, posamezne številke po 10 Din.

Za novo leto prejmejo naročniki lista s prvo številko novega letnika koledar.

Konzorcij, uprava in uredništvo
revije »Ilustracija«

*Pokažite ta list in »Ilustracijo« svojim znancem in prijateljem!
Pišite nam, kaj Vam v listu ne ugaja!
Vsem naročnikom in čitateljem — srečno novo leto 1951!*

Pošljite »Ilustracijo« na naslednje naslove:

DOPISNICA

Upravi

»Ilustracije«

Ljubljana
Kopitarjeva ul. 6